Saue vald

Saue valla jäätmekava 2027-2030

Sisukord

1. Sissejuhatus 4
2. Saue valla üldiseloomustus 5
3 Hetkeolukord jäätmete kogumisel ja käitlusel 7
3.1 Ülevaade jäätmete tekkest ja käitlusest põhigrupi tasemel 7
3.2 Olme - ja pakendijäätmed 8
3.2.1 Olmejäätmete teke ja struktuur 8
3.2.2 Segaolmejäätmete koostis 10
3.2.3 Biolagunevad jäätmed (sh kalmistujäätmed) 11
3.2.4 Pakendijäätmed 11
3.2.5 Olme- ja pakendijäätmete kogumissüsteem 12
3.2.6 Peamised järeldused 15
4 Jäätmetekke prognoos 16
5 Saue valla jäätmehoolduse eesmärgid 2027-2030 18
6 Jäätmehoolduse arendamine 19
6.1 Strateegiline eesmärk 1 – jäätmetekke vältimise ja korduskasutuse edendamine 19
6.1.1 Korduskasutuse võimaluste arendamine 19
6.1.2 Toidujäätmete vältimine ja vähendamine 20
6.2 Strateegiline eesmärk 2 – jäätmete liigiti kogumise ja ringlussevõtu toetamise edendamine 21
6.2.1 Olemasoleva süsteemi tõhustamine 21
6.2.2 Korraldatud jäätmeveo arendamine 23
6.2.3 Pakendite ja pakendijäätmete käitlemise kava 26
6.2.4 Koostöö teiste omavalitsustega 27
6.2.5 Peamised järeldused 27
6.3 Strateegiline eesmärk 3 – keskkonnateadlikkuse suurendamine 28
6.4 Strateegiline eesmärk 4 – jäätmekäitlusalase järelevalve tõhustamine 29
6.4.1 Järelevalve tõhustamine 29
6.4.2 Prügistamise vältimise ja vähendamise meetmed 30
7 Jäätmehoolduse rahastamine ja tegevuskava 32
8 Kokkuvõte 35
Kasutatud materjalid 36
Lisad 38
Lisa 1. Ringmajanduse ja jäätmehoolduse õiguslikud alused ja arengudokumendid 38
Lisa 2. Jäätmekava rakendamisega kaasnev keskkonnamõju 41

Lisa 3. Täiendav ülevaade jäätmeliikidest 42
Lisa 4. Jäätmekava 2021-2026 tegevuskava ja eesmärkide täitmise analüüs 51

1. Sissejuhatus

Saue valla jäätmekava 2027–2030 (edaspidi jäätmekava) on valla jäätmehooldust korraldav ja suunav dokument, mille eesmärk on määrata jäätmehoolduse arengusuunad, tegevused ja meetmed aastani 2030.

Dokument annab ülevaate valla jäätmehoolduse olukorrast ning määratleb eesmärkide elluviimise tegevused ja jäätmemajanduse arendamiseks vajalikud investeeringud. Eesmärkide seadmisel on lähtutud riigi jäätmekavas 2023–2028 ning jäätmehooldust reguleerivates õigusaktides sätestatud eesmärkidest ja sihtarvudest. Jäätmekava koostamisel on lähtutud eelkõige jäätmeseaduse § 42 lõikes 3 sätestatud nõuetest.

Jäätmekava on paindlik strateegiline dokument, mida ajakohastatakse vastavalt muutuvatele oludele, uutele andmetele ja hinnangutele. Muudatusi võivad tingida nii valla sisemised arengud kui ka riigi jäätmehoolduse korraldus ja üldine majanduskeskkond ning olmejäätmete liigiti kogumise sihtarvu saavutamine. Dokumenti vaadatakse perioodiliselt üle ning vajadus korral korrigeeritakse, et tagada selle asjakohasus ja eesmärgipärane rakendamine kogu kavaperioodi jooksul.

Jäätmekava on koostatud Saue Vallavalitsuse ametnike ning Turnergy OÜ konsultantide koostöös.

2. Saue valla üldiseloomustus

Ligi 26 000 elanikuga Saue vald moodustati 24. oktoobril 2017 endiste Kernu valla, Nissi valla, Saue linna ja Saue valla vabatahtliku ühinemise tulemusena. Saue valda iseloomustab mitmekesine asustusstruktuur – vallas on nii tihe- kui ka hajaasustusega piirkondi.

Joonis 1. Saue vald Maa- ja Ruumiameti 2026 halltoonides kaardikihil.

Saue valla territooriumil paikneb 55 asustusüksust (üks linn, kolm alevikku ja 51 küla). Vald on kirde–edelasuunas väljavenitatud; lõunapoolseimatest Ellamaa ja Lehetu küladest on valla keskuseni üle 40 km ning põhjapoolseima Vatsla külani ligikaudu 50 km. Selline territoriaalne ulatus ja asustuse hajusus mõjutavad otseselt avalike teenuste korraldust ning muudavad jäätmehoolduse logistiliselt ja kulustruktuuriliselt keerukaks.

Vald on ruumilise ja funktsionaalse arengu mõttes jaotatud kaheksaks kandiks: linnaline piirkond (~15 600 elanikku), Saue ümbruse kant (~1 800), Hüüru kant (~1 300), Ääsmäe kant (~1 900), Laitse-Ruila kant (~1 700), Haiba-Kernu kant (~700), Riisipere kant (~1 300) ja Turba kant (~1 500). Linnalise piirkonna moodustavad Saue linn, Laagri alevik ning nendega piirnevad Koidu ja Alliku külad. Tegu on valdavalt tiheasustatud alaga, kus elab üle poole valla elanikkonnast ning kus on tagatud kõik peamised avalikud teenused, samas kui ülejäänud piirkondi iseloomustab hajaasustus.

Valla elanike arv on viimastel aastatel järjepidevalt kasvanud (vt tabel 1).

Tabel 1. Rahvaarvu muutus Saue vallas perioodil 2020-2026 Rahvastikuregistri andmetel.

Aasta	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Saue valla elanike arv	22 997	23 902	24 642	25 571	25 883	26 028	26 116

Elanike arvu kasv suurendab jäätmetekke kogumahtu ning eeldab jäätmehoolduse teenusmahtude ja taristu piisavuse regulaarset hindamist.

Vallavalitsuse andmetel oli 2026. aasta veebruari seisuga Saue vallas 5 647 üksikelamut, 395 paarismaja, 494 korterelamut, 14 ridaelamut ning 543 suvilat – kokku 7 093 jäätmevaldajat eramajapidamiste sektoris. Ettevõtlussektoris (sh avaliku sektori asutused) on jäätmevaldajaid 105. Jäätmevaldajate struktuur näitab, et jäätmehoolduse korraldamisel on keskne roll territoriaalselt hajutatud eramajapidamistel, mis suurendab kogumissüsteemi killustatust ja logistilist keerukust.

Statistikaameti andmetel tegutses Saue vallas 2024. aastal 2 760 ettevõtet, millest 2 707 (96%) olid alla 10 töötajaga mikroettevõtted. Väikeettevõtteid (10–49 töötajat) oli 94, keskmise suurusega (50-249 töötajat) ettevõtteid 25 ning suurettevõtteid neli. Ettevõtlus on valdavalt väikeettevõtlusele ja teenindussektorile orienteeritud ning ruumiliselt koondunud Saue linna, suuremate asulate ja peamiste transpordikoridoride ümbrusse. Mikroettevõtete suur osakaal tähendab hajusat ja suhteliselt väiksemahulist jäätmeteket, mis eeldab paindlikku ja kulutõhusat teenusekorraldust. Olulisemad tegevusalad müügitulu lõikes on teenindus, kaubandus, töötlev tööstus, logistika ja ehitus, mis kujundavad pakendi-, bio-, ehitus- ja tootmisjäätmete tekke struktuuri vallas.

Maakatastri andmetel on Saue vallas 19 212 katastriüksust kogupindalaga ligikaudu 62 850 ha, millest metsamaa moodustab 49% (~30 970 ha), haritav maa 26% (~16 036 ha), looduslik rohumaa 6% (~3 696 ha), õuemaa 3,5% (~2 189 ha) ning muu maa 15% (~9 485 ha). Ulatuslik loodus- ja metsamaa osakaal suurendab ebaseadusliku jäätmekäitluse riski ning eeldab tõhusat järelevalvet ja ennetusmeetmeid.

Saue valla territooriumile jäävad mitmed hoiu- ja kaitsealad. Loodusväärtuste rohkus ning poollooduslike alade ulatus eeldavad, et jäätmehoolduse korraldamisel pööratakse erilist tähelepanu jäätmete sattumise vältimisele kaitstavatele aladele, vääriselupaikadesse ja veekogude lähedusse.

3 Hetkeolukord jäätmete kogumisel ja käitlusel

Käesolevas peatükis antakse ülevaade Saue valla jäätmetekkest, jäätmete kogumisest ja käitlemisest. Analüüs põhineb perioodi 2020–2024 Keskkonnaagentuuri jäätmearuannete andmetel. Käsitletakse eelkõige prioriteetseid jäätmeliike, millel on suurim mõju jäätmete liigiti kogumise sihttaseme saavutamisele. Teiste oluliste jäätmeliikide ülevaade sh koondandmed eriliigiliste jäätmete kogumisüsteemide osas on esitatud lisas 3 ning eelmise jäätmekava perioodi tegevuskava ja eesmärkide täitmise analüüs on esitatud lisas 4.

3.1 Ülevaade jäätmete tekkest ja käitlusest põhigrupi tasemel

Saue valla jäätmetekke üldised mahud ja käitlemine aastatel 2020–2024 on esitatud tabelis 2. 2024. aastal oli koguteke 96 820 tonni, mis tähendab 2% kasvu võrreldes 2023. aastaga. Viimaste aastate andmed näitavad, et jäätmetekke kogumaht on jäänud vahemikku 69 022- 165 934 tonni.

Tabel 2. Jäätmete teke ja käitlemine (kõik jäätmeliigid) Saue vallas aastatel 2020-2024 tonnides.

Aasta	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Laoseis aasta alguses	1 097 762	798 029	917 626	731 678	642 632
Koguteke (sh kogutud)	69 022	165 934	100 127	94 738	96 820
Transport sisse	38 483	9 413	23 421	166 962	139 906
Taaskasutamine	197 888	220 483	288 773	323 026	312 452
Määratlemata käitlemine	114	162	76	887	312
Transport välja	18 029	25 319	18 375	17 112	38 700
Laoseis aasta lõpus	988 535	727 126	732 950	642 688	521 801

Jäätmetekke struktuur põhigruppide lõikes on esitatud tabelis 3, mis annab ülevaate vallas tekkivate jäätmete jaotusest ning võimaldab hinnata, millised jäätmeliigid mõjutavad enim valla jäätmesüsteemi.

Tabel 3. Jäätmete teke tonnides põhigruppide lõikes 2023–2024 ning tekke struktuur (%).

Põhigrupp	**2023**	**2024**	**Tekke struktuur 2024 (%)**	**Tekke struktuur (v.a 01 ja 17)**	
				2023	**2024**
01 Maavarade ja maa-ainese jäätmed	**35 469**	**38 379**	**40%**	–	–
02 Põllumajandus- ja toiduainetööstuse jäätmed	339	343	0%	2%	2%
03 Puidu-, paberi- ja mööblitööstuse jäätmed	22	4	0%	0%	0%
06 Anorgaaniliste keemiaprotsesside jäätmed	0	0	0%	0%	0%
07 Orgaaniliste keemiaprotsesside jäätmed	5	0	0%	0%	0%
08 Pinnakatete, liimide ja trükivärvide jäätmed	77	92	0%	1%	1%
10 Termiliste protsesside jäätmed	233	441	1%	2%	3%
11 Metallide pinnatöötluse ja hüdrometallurgia jäätmed	0	0	0%	0%	0%
12 Metallide ja plastide mehaanilise töötlemise jäätmed	931	1 145	1%	7%	8%
13 Õli- ja vedelkütusejäätmed	89	67	0%	1%	0%
14 Lahustite ja külmutusagenside jäätmed	3	0	0%	0%	0%
15 Pakendijäätmed ja seotud materjalid	**3 607**	**3 691**	**4%**	**27%**	**25%**
16 Muud nimistus nimetamata jäätmed	828	980	1%	6%	7%
17 Ehitus- ja lammutusjäätmed	**45 708**	**43 953**	**45%**	**–**	**–**
18 Tervishoiujäätmed	19	10	0%	0%	0%
19 Jäätmekäitluse ja reoveepuhastite jäätmed	515	349	0%	4%	2%
20 Olmejäätmed (sh liigiti kogutud)	**6 893**	**7 365**	**8%**	**51%**	**51%**
Koguteke (sh kogumine)	**94 738**	**96 820**	**100%**	**100%**	**100%**

Viimaste aastate jäätmetekke dünaamika on olnud eeskätt mõjutatud ehitus- ja maavarade sektorist. Teiste jäätmeliikide osas on teke olnud suhteliselt stabiilne ning olulisi muutusi on

toimunud pigem jäätmevoogude struktuuris kui kogumahus tervikuna. **2024. aasta andmete põhjal moodustavad ehitus- ja lammutusjäätmed (kood 17) ning maavarade ja maa-ainese jäätmed (kood 01) kokku ligikaudu 85% Saue valla kogu jäätmetekkest.** Nende jäätmevoogude maht sõltub otseselt ehitustegevuse aktiivsusest ja majandusolukorrast ning on seetõttu aastati kõikuv. Tegemist on valdavalt ettevõtlussektoris tekkivate mineraalsete jäätmetega, mille puhul toimub märkimisväärne taaskasutus, sealhulgas kasutamine tagasitäiteks ja muudes ehituslikes lahendustes. Nende jäätmeliikide osakaal on Saue vallale iseloomulik ning tuleneb valla territooriumil toimuvast kaevandamis- ja ehitustegevusest.

Jäätmekava eesmärkide seisukohalt on oluline eristada kogumahu kujunemist ja neid jäätmevooge, mille kaudu mõjutatakse liigiti kogumise ja ringlussevõtu tulemusi. Kui mineraalsed jäätmed (koodid 01 ja 17) analüüsist välja jätta, kujundavad ülejäänud struktuuri selgelt olmejäätmed ja pakendijäätmed. **2024. aastal moodustasid olmejäätmed 51% ning pakendijäätmed 25% ülejäänud jäätmevoogudest.** Tegemist on jäätmeliikidega, mis on otseselt seotud elanike ja ettevõtete käitumisega ning mille kogumise kvaliteet ja liigiti kogumine määravad ringlussevõtu sihtarvude saavutamise.

Valdav enamik Saue vallas tekkivaid jäätmeliike, välja arvatud põhigrupi 01 ja 17 koodiga jäätmed, transporditakse omavalitsusest välja. Liigiti kogutud jäätmed (pakendijäätmed, vanapaber jms) suunatakse erinevatesse jäätmekäitluskohtadesse nii Eestis kui välisriikides edasiseks taaskasutamiseks, sh ringlussevõtuks. Saue vallas paikneb 03.02.2026 seisuga 19 registreeritud töötavat jäätmekäitluskohta (peamiselt romulad ning karjääride korrastus- ja tagasitäitealad), mille kohta leiab täpsemat infot Keskkonnaregistrist.

Kokkuvõttes mõjutavad jäätmetekke kogumahtu eeskätt ehitus- ja maavarade jäätmed, kuid jäätmekava eesmärkide täitmise seisukohalt on määrava tähtsusega olme- ja pakendijäätmete liigiti kogumise tulemuslikkus. Järgmistes alampeatükkides käsitletakse jäätmeliike ja nende kogumissüsteeme, mis on kõige olulisemad jäätmete liigiti kogumise sihtarvu saavutamise seisukohalt. Teiste jäätmeliikide, sh ehitus- ja lammutusjäätmete ning elektroonikaromu, kohta antakse ülevaade lisas 3.

3.2 Olme - ja pakendijäätmed

3.2.1 Olmejäätmete teke ja struktuur

Olmejäätmete (põhigrupp 20) alla kuuluvad kodumajapidamistes tekkivad jäätmed ning nendega koostiselt sarnased jäätmed, mis pärinevad kaubandusest, teenindusest, tööstusest ja asutustest, sh liigiti kogutud jäätmed. Olmejäätmete hulka võib kuuluda nii tavajäätmeid kui ka ohtlikke jäätmeid. Tegemist ei ole ühtlase koostisega jäätmevooga, kuna jäätmete liigiline ja koguseline jaotus sõltub mitmest tegurist, sealhulgas elanike tarbimisharjumustest, liigiti kogumise võimalustest ja praktikast, elamutüübist, hooajalisusest ning elanike teadlikkusest jäätmete sorteerimisel.

Jäätmearuandluse andmete põhjal on olmejäätmete koguteke perioodil 2020–2024 olnud suhteliselt stabiilne (6 892 – 8 352 tonni aastas), kusjuures suurem osa olmejäätmetest tekib majapidamistes. **Viie aasta keskmisena moodustasid 79% segaolmejäätmed, 9,6% biojäätmed (20 01 08 ja 20 02 01) ning 4,2% paber ja kartong olmejäätmete kogutekkest.**

Tabel 4. Ettevõtetes ja majapidamistes tekkivate olmejäätmete struktuur viie aasta keskmisena (ligikaudu 93% olmejäätmete kogutekkest).

Jäätme-liik	Jäätmeliigi nimetus	2020		2021		2022		2023		2024	
		E	M	E	M	E	M	E	M	E	M
20 01 01	Paber ja kartong	152	171	161	211	156	112	172	126	173	123
20 01 08	Biolagunevad köögi- ja sööklajäätmed	267	197	387	212	299	212	332	282	313	592
20 02 01	Biolagunevad jäätmed	12	23	257	34	8	29	27	25	40	43
20 03 01	Prügi (segaolmejäätmed)	2 235	3 873	2 693	3 958	2 130	3 937	1 809	3 758	1 676	3 366

Olmejäätmete kogus elaniku kohta on vaadeldaval perioodil jäänud vahemikku ligikaudu 270–349 kg/in ning on näidanud mõõdukat langustrendi. Eurostati[1] andmetel tekkis Eestis 2023. aastal keskmiselt 373 kg olmejäätmeid elaniku kohta, mistõttu on Saue valla näitaja riigi keskmisest madalam.

Viimase viie aasta jooksul on segaolmejäätmed moodustanud Saue valla olme- ja pakendijäätmete kogutekkest ligikaudu 46–58%, viie aasta keskmisena umbes 54%. See tähendab, et ligikaudu pool valla haldusterritooriumil tekkivatest olmejäätmetest on jätkuvalt segaolmejäätmed.

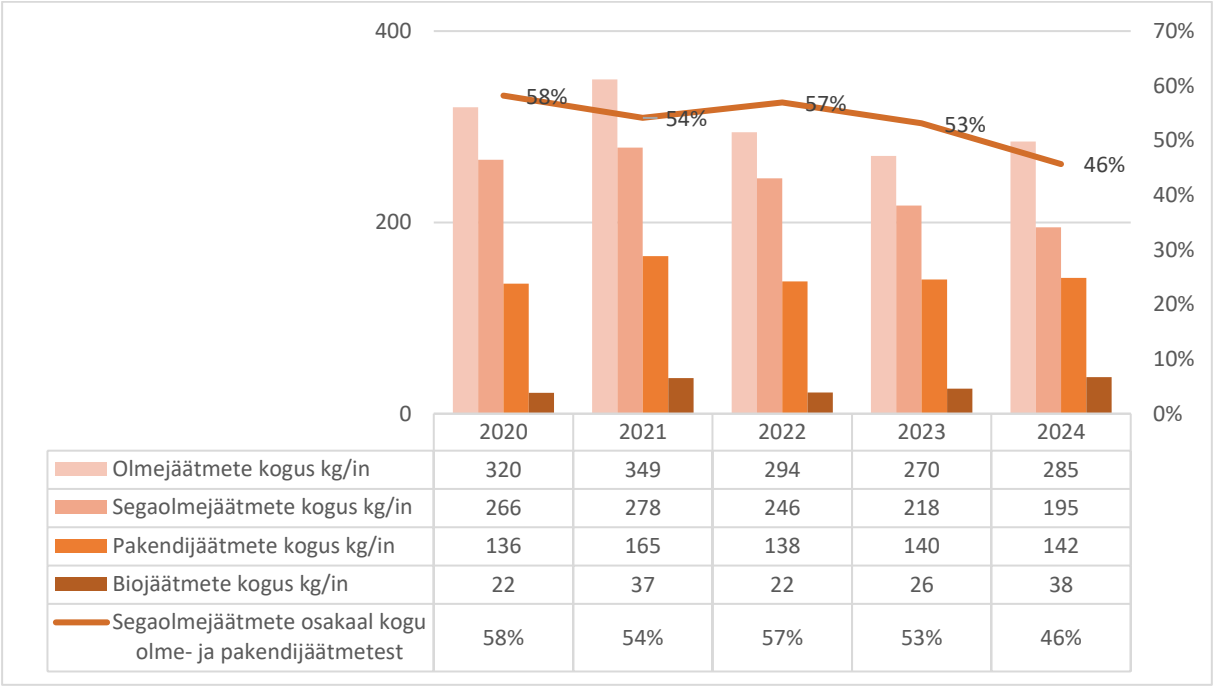

	2020	2021	2022	2023	2024
Olmejäätmete kogus kg/in	320	349	294	270	285
Segaolmejäätmete kogus kg/in	266	278	246	218	195
Pakendijäätmete kogus kg/in	136	165	138	140	142
Biojäätmete kogus kg/in	22	37	22	26	38
Segaolmejäätmete osakaal kogu olme- ja pakendijäätmetest	58%	54%	57%	53%	46%

Joonis 2. Olme-, segaolme-, pakendi- ja biojäätmete kogus elaniku kohta ning segaolmejäätmete osakaal kogu olme- ja pakendijäätmetest Saue valla haldusterritooriumil perioodil 2020-2024. Allikas: Keskkonnaagentuur

Liigiti kogutud olmejäätmete osakaal (arvestades olmejäätmete hulka ka pakendijäätmed) on viimase viie aasta keskmisena moodustanud ligikaudu 46% ning 2024. aastal 54%. 2024. aasta tulemust mõjutas muutus, mis muutis kohustuslikuks tekkekohal biojäätmete liigiti kogumise. Sellele eelnevatel aastatel on liigiti kogutud olmejäätmete osakaal püsinud suhteliselt stabiilsena. Lisaks tuleb arvestada, et liigiti kogumise määra panustavad suurel määral ettevõtete

[1] Eurostati andmebaas. Veebilink: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/explore/all/tb_eu?sort=category&lang=en&subtheme=cei&display=list

poolt liigiti kogutud pakendid (vt ptk 3.2.4). Ilma ettevõtete poolt liigiti kogutud pakendijäätmeteta oleks 2024. aastal liigiti kogumise määr ligikaudu 13 protsendi punkti madalam st 41%.

3.2.2 Segaolmejäätmete koostis

Saue valla liigiti kogumise potentsiaali olemasolu toetab perioodil 08.06.2023-11.07.2023 läbi viidud tellimustöö jäätmekonteinerite kohtvaatluse teostamiseks nn PrügiBinGO tulemused. Töövõtja koostas jäätmevaldajate registri andmete põhjal valimi 372 jäätmevaldaja ja 378 kogumisvahendi kontrollimiseks. Vaatlustoiming õnnestus teostada 339 (91%) juhul ning vaid 14 juhul 339-st (4%) ei tuvastatud konteinerist mittevastavusi kehtiva jäätmehoolduseeskirjaga või polnud need sedavõrd olulised, et mittevastavust tuvastada. **Seega 325 juhul 339-st (96%) oli tegemist mittevastavusega.**

Samuti näitavad riikliku segaolmejäätmete sortimisuuringu tulemused, et liigiti kogumise potentsiaal on kasutamata. Uuring kohaselt sisaldavad segaolmejäätmed Eestis keskmiselt kaaluliselt kõige enam **biojäätmeid (keskmiselt 23,0%), paberi- ja kartongijäätmeid (keskmiselt 21,75%)** ja plastijäätmeid (keskmiselt 21,38%). Biojäätmetest moodustab suurema osa köögi- ehk toidujäätmed (16,50% segaolmejäätmetest). Aia- ja haljastujäätmed moodustavad juba olulisemalt väiksema osa (6,19% segaolmejäätmetest). Paberi- ja kartongijäätmetest ning plastijäätmetest omakorda moodustavad segaolmejäätmete koostises valdava osa sellest materjalist pakendijäätmed (vastavalt paber- ja kartongpakend 9,79% ja **plastpakend 18,99%**). Erinevate pakendijäätmete osakaal segaolmejäätmetes kokku on 37,55%.[2] **Tuginedes sortimisuuringule oli 2024. aastal Saue valla segaolmejäätmete hulgas 3 334 tonni bio-, paber ja kartongi ning plastpakendi jäätmeid.**

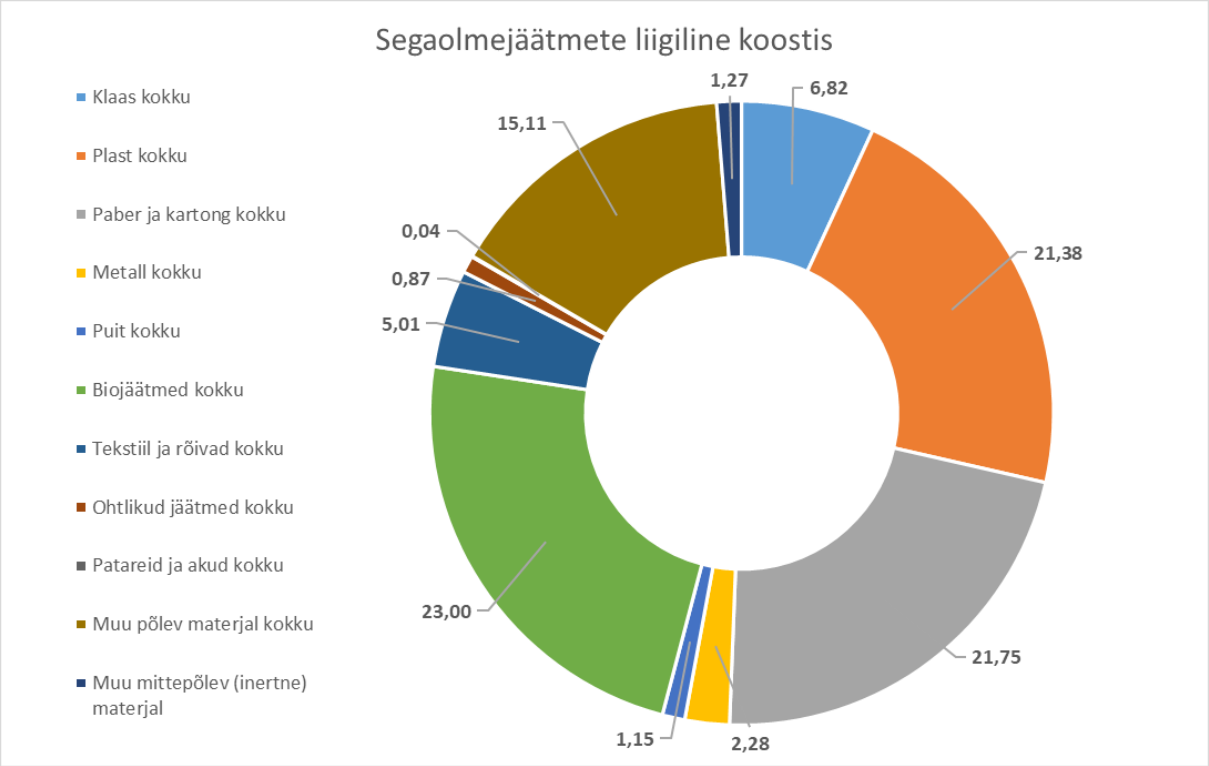

Joonis 3. Riikliku jäätmete sortimisuuringu segaolmejäätmete liigilise koostise tulemused (Eesti keskmine). Loetelu on esitatud päripäeva.

[2] Riiklik jäätmete sortimisuuring. Veebilink: https://keskkonnaportaal.ee/sites/default/files/2025-09/Sortimisuuringu%20aruanne%202025_0.pdf

3.2.3 Biolagunevad jäätmed (sh kalmistujäätmed)

Biolagunevate jäätmete hulka kuuluvad muu hulgas köögi- ja toidujäätmed ning aia- ja haljastusjäätmed. Jäätmestatistika andmetel on Saue vallas viimase viie aasta jooksul liigiti kogutud biojäätmete kogused suurenenud. **2024. aastast alates on majapidamistelt biojäätmete liigiti kogumine märkimisväärselt kasvanud, mida võib seostada biojäätmete kogumise kohustuse rakendumise ning nende lisamisega korraldatud jäätmeveo teenuse hulka (01.01.2024).**

Tabel 5. Saue valla haldusterritooriumi ettevõtetelt (E) ja majapidamistelt (M) kogutud biojäätmed aastatel 2020-2024 tonnides. Allikas: Keskkonnaagentuur

Jäätme-liik	Jäätmeliigi nimetus	2020		2021		2022		2023		2024	
		E	M	E	M	E	M	E	M	E	M
20 01 08	Biolagunevad köögi- ja sööklajäätmed	267	197	387	212	299	212	332	282	313	592
20 02 01	Biolagunevad jäätmed	12	23	257	34	8	29	27	25	40	43

Viimase viie aasta jooksul on biojäätmete kogused jäänud vahemikku 498,8 – 988,7 tonni aastas. Tegelik tekkekogus võib olla suurem, kuna kodune kompostimine ei kajastu jäätmestatistikas. Jäätmekava koostamise hetkel oli esitatud 200 kompostimistaotlust, mis moodustab ligikaudu 2,8% jäätmevaldajatest. Arvutuslikult[3] on tekkekohas eraldatud ja ringlusse võetud biojäätmete kogus 35,2 tonni. Alates 22.05.2026 on vallas alustatud jäätmevaldajate registri andmete kaasajastamine kompostijate osas, seetõttu on oodata hüppelist kasvu tekkekohal kogujate ning kompostijate osas.

Lisaks majapidamistele ja ettevõtetele on üheks biojäätmete (20 02) tekke kohaks kalmistud. Saue valla haldusterritooriumil asub kaks kalmistut – Nissi ja Laitse kalmistu. Hetkel kogutakse kalmistutel üksnes segaolmejäätmeid. Arvestades kalmistutel tekkivate jäätmete koostist ja mahtu, on otstarbekas kaaluda kalmistutele aia- ja haljastusjäätmete konteinerite paigaldamist ning segaolmejäätmete konteinerite mahu vähendamist.

3.2.4 Pakendijäätmed

2024. aastal koguti Saue valla haldusterritooriumilt ligikaudu 3 675 tonni pakendijäätmeid. Pakendijäätmete osakaal kõigist liigiti kogutud olme- ja pakendijäätmetest moodustas samal aastal ligikaudu 33%. Eriliigiliste pakendite osakaal kogu liigiti kogutud pakendijäätmete hulgas oli 2024. aastal 86% ning see näitaja on võrreldes perioodi algusega kasvanud.

Pakendijäätmete kogumine toimub valdavalt ettevõtetest. **2024. aastal koguti ettevõtetelt 2 547 tonni ja majapidamistelt 1 143 tonni pakendijäätmeid. 2025. aasta andmete kohaselt koguti majapidamistelt tekkekohalt üksnes 41,55 tonni pakendijäätmeid.** Viimase viie aasta jooksul on eraldi kogutud pakendijäätmete kogused mõnevõrra suurenenud, kuid majapidamiste panus liigiti kogumisse on jätkuvalt tagasihoidlik võrreldes ettevõtete panusega.

[3] $m_{MBWRS}=(L_{komp} \times I_{leib}) \times ((BIO_{SO} \times SO)+BIO_{liigiti})/(P-(L_{komp} \times I_{leib}))$. m_{MBWRS} – tekkekohas eraldatud ja ringlussevõetud olmebiojäätmete kogus (t); BIO_{SO} – sortimisuuringute põhjal määratud biojäätmete osakaal segaolmejäätmetes; SO – segaolmejäätmete koguhulk kohalikus omavalitsuses (t); P – rahvaarv kohalikus omavalitsuses; L_{komp} – kompostivate leibkondade arv (sh korteriühistud, mis on ümber arvestatud leibkondade arvuks); I_{leib}– keskmine inimeste arv leibkonnas.

Tabel 6. 99,1 protsenti liigiti kogutud pakendijäätmete (koodiga 15 01) kogutekkest (sealhulgas kogutud) Saue valla haldusterritooriumi ettevõtetes (E) ja majapidamistes (M) aastatel 2020–2024 tonnides. Allikas: Keskkonnaagentuur.

Jäätme-liik	Jäätmeliigi nimetus	2020		2021		2022		2023		2024	
		E	M	E	M	E	M	E	M	E	M
15 01 01	Paber- ja kartongpakendid	653	21	737	33	568	52	459	190	590	194
15 01 02	Plastpakendid	386	0	464	0	294	0	258	2	310	5
15 01 03	Puitpakendid	692	170	1146	234	493	229	908	241	978	196
15 01 04	Metallpakendid	95	0	109	0	119	0	116	0	112	0
15 01 06	Segapakendid	194	251	194	279	354	299	304	302	163	343
15 01 07	Klaaspakendid	339	308	341	369	421	533	370	404	350	401

Pakendijäätmed moodustavad olulise osa olmejäätmete koguhulgast. Pakendite hulka kuuluvad nii tagatisrahata kui ka pandipakendi süsteemi pakendid. Riikliku sortimisuuringu alusel moodustavad pakendijäätmed keskmiselt 37,55% segaolmejäätmete massist. Sellest lähtuvalt oli pakendijäätmete hinnanguline koguteke Saue valla haldusterritooriumil 2024. aastal 5 569 tonni (sh liigiti kogutud pakendijäätmed ning segaolmejäätmetes sisalduvad pakendid).

3.2.5 Olme- ja pakendijäätmete kogumissüsteem

3.2.5.1 Korraldatud jäätmeveo süsteem

Korraldatud jäätmeveo rakendamise keskseks eesmärgiks on tagada, et kõik jäätmevaldajad oleksid hõlmatud jäätmete kogumise ja veoga, vähendades seeläbi omanikuta jäätmete teket ning ebaseaduslikku prügistamist.

Saue vallas on korraldatud jäätmevedu ühe ühtse jäätmeveopiirkonnana, mis hõlmab kogu valla haldusterritooriumi. Korraldatud jäätmeveoga loetakse automaatselt liitunuks kõik piirkonnas asuvad jäätmevaldajad – nii eramajade omanikud, korteriühistud kui ka ettevõtjad. Jäätmeseaduses ja kohaliku omavalitsuse jäätmehoolduseeskirjas ette nähtud juhtudel võib jäätmevaldaja korraldatud jäätmeveo kohustusest vabastada erandkorras. Jäätmehoolduseeskirja kohaselt on vallavalitsusel õigus teha vastav otsus juhul, kui on tõendatud, et kinnistul ei elata või ei tegutseta alaliselt, ning seetõttu ei teki seal jäätmeid, mis eeldaksid korraldatud jäätmeveo teenuse kasutamist. **Saue valla jäätmevaldajate registri (25.02.2026 seisuga) alusel on jäätmevaldajaid 7093, ühiskasutuses 51 kinnistut, erandkorras vabastatud 42 kinnistut.**

Jäätmete vedamise ainuõigus perioodil 01.05.2025–30.04.2030 on ettevõttel Ragn-Sells AS. Jäätmeveo ainuõigus tähendab, et veopiirkonnas võib olmejäätmete ja teiste korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmeliikide kogumise ja äraveo teenust osutada üksnes ainuõiguse saanud jäätmevedaja ning teised jäätmevedajad ei tohi antud veopiirkonnas teenuseid osutada. Korraldatud jäätmeveoga loetakse automaatselt liitunuks kõik piirkonnas asuvad jäätmevaldajad, nii eramajade omanikud, korteriühistud kui ka ettevõtjad.

Korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmeliigid on (liitunute arv märts 2026 seisuga):

- Segaolmejäätmed (liitunuid 7 852)
- paber ja kartong (liitunuid 453)
- biolagunevad köögi- ja sööklajäätmed (liitunud 1 273 + 8 ühiskasutust)
- biolagunevad aia- ja haljastusjäätmed (kogumine on hooajaline, aprill ja november)
- suurjäätmed (kogumine vastavalt tellimusele)

Tekkekohal kogumine on kohustuslik segaolme- ja biojäätmete puhul, sealjuures biojäätmete puhul on kompostimise võimalus, mille tingimused erinevad tihe- ja hajaasustuses. Kuigi paberi- ja kartongi jäätmed on hõlmatud korraldatud jäätmeveo hulka, siis nende tekkekohal kogumine ei ole kõigile kohustuslik ning neid on võimalik sarnaselt pakendijäätmetele üle anda Saue valla avalikes pakendi- ja jäätmepunktides. Kortermajades on paber ja kartongi jäätmete tekkekohal kogumine on kohustuslik.

Suurjäätmete vedu toimub kord kuus kolmapäeval vastava veotellimuse esitamisel. Aia- ja haljastujäätmete veoteenus toimub perioodil 01. aprill – 30. november vähemalt üks kord kuus.

Lisaks korraldab vald igal kevadel jäätmete kogumisringid, mille käigus saavad elanikud üle anda kodumajapidamises tekkivaid ohtlikke jäätmeid, velgedeta vanarehve, elektroonikajäätmeid ning asbesti.

Kehtiv süsteem ei hõlma pakendijäätmete tekkekohal kogumist korraldatud jäätmeveo osana, kuid seda teenust on võimalik tellida vabaturult. Pakendijäätmete kogumine toimub eraldi süsteemina koostöös tootjavastutus-organisatsioonidega peamiselt läbi avaliku pargi. Tulenevalt riiklikest sihtarvudest on vajalik hinnata kehtiva süsteemi piisavust liigiti kogumise määra saavutamisel ning vajadusel kavandada süsteemi täiendamine või ümberkorraldamine.

3.2.5.2 Biolagunevate jäätmete kogumiskorraldus

Biolagunevad köögi- ja sööklajäätmed ning aia- ja haljastusjäätmed kogutakse korraldatud jäätmeveo raames. Biojäätmete kogumisel on kehtestatud vähemalt kahenädalane veosagedus. Eramajapidamistel on võimalus biojäätmeid ka ise kompostida. Vastavalt Saue valla jäätmehoolduseeskirja § 22 ei pea üksikelamu, paarismaja või ridaelamuboksi kinnistu jäätmevaldaja köögi- ja sööklajäätmeid korraldatud jäätmeveo raames üle andma juhul, kui neid kompostitakse nõuetekohaselt.

Tiheasustusaladel on köögi- ja sööklajäätmete kompostimine lubatud üksnes kinnises kompostris, et vältida keskkonnahäiringuid ja kahjurite levikut. Hajaasustuses võib köögi- ja sööklajäätmeid kompostida ka lahtistes kompostimiskohtades koos aia- ja haljastusjäätmetega, tingimusel et tegevus ei põhjusta reostust ega häiri naaberkinnistute kasutajaid.

Aia- ja haljastusjäätmeid on lisaks hooajalisele veole võimalik üle anda ka Keila ja Pääsküla jäätmejaamades.

Saue vallas annab 2026. aasta märtsi seisuga biolagunevad köögi- ja sööklajäätmeid korraldatud jäätmeveo raames üle 1273 jäätmevaldajat, millele lisandub 8 ühiskasutuses olevat konteinerit. Kompostimisega tegeleb 200 jäätmevaldajat. **Seega ligikaudu 5 700 jäätmevaldaja köögi- ja sööklajäätmete käitlemise viis on teadmata (ligikaudu 79%).** Alates 22.05.2026 on vallas alustatud jäätmevaldajate registri andmete kaasajastamine kompostijate osas. Vastavalt jäätmeseaduse §-le 136[23] peab tekkekohal liigiti kogumise vabastuse taotlus olema jäätmevaldajate registris hiljemalt 01.09.2026. Tulenevalt eeltoodust on lähiajal oodata hüppelist kasvu tekkekohal kogujate ning kompostijate osas.

3.2.5.3 Pakendijäätmete kogumissüsteem

Pakendijäätmete kogumine ja käitlemine Eestis põhineb tootjavastutuse põhimõttel. Pakendeid turule toovad ettevõtjad vastutavad nende kogumise ja taaskasutamise eest pärast kasutamist ning võivad kohustused täita iseseisvalt või anda need üle akrediteeritud tootjavastutusorganisatsioonidele.

Tagatisrahaga pakendite kogumist korraldab Eesti Pandipakend OÜ, mille tagastuskohad Saue vallas on vähemalt 200 ruutmeetri suuruse müügikoha teenindusmaal. Tagatisrahata müügipakendite kogumise ja taaskasutamise eest vastutavad:

- MTÜ Eesti Taaskasutusorganisatsioon (ETO);
- MTÜ Eesti Pakendiringlus (EPR);
- Tootjavastutusorganisatsioon OÜ (TVO).

Pakendiseaduse § 17[1] kohaselt peab iga taaskasutusorganisatsioon tagama kogumiskohtade piisava tiheduse, lähtudes asustustihedusest. Suurema asustustihedusega aladel peavad kogumispunktid paiknema elanikele lähemal, väiksema tihedusega piirkondades arvestatakse kogumiskohtade arvu elanike koguarvu alusel. Seadus näeb ette ka selle, et kogumiskonteinerite minimaalne arv, maht ja tühjendamissagedus lepitakse iga konkreetse kogumiskoha puhul kokku kohaliku omavalitsuse ja taaskasutusorganisatsiooni vahel. Õigusakt võimaldab pakendijäätmeid koguda ka tekkekohalt; sellisel juhul võib omavalitsuse nõusolekul vähendada avalike kogumiskohtade arvu ning konteinerite mahtu.

Võrreldes taaskasutusorganisatsioonide poolt väljapandud kogumiskohtade asukohti Keskkonnaagentuuri poolt väljatöötatud jäätmemajandamise mudeli soovituslike asukohtadega, näeb kogumiskohtade puudust Laitse-Ruila kandis, eelkõige Kibuna, Vansi ja Laitse (lõunaosa) küla tiheasustusalal.

Taaskasutusorganisatsioonide andmete kohaselt on Saue valla territooriumil rajatud pakendiseaduse nõuetele vastav tagatisrahata pakendijäätmete kogumisvõrgustik. Sealjuures erinevad organisatsioonide konteinerpargid nii välislahenduste kui ka tühjendamistehnoloogia poolest. Saue vallas asuvate avalike pakendikonteinerite täpsed asukohad on leitavad Saue valla geoinfosüsteemis ning vastava taaskasutusorganisatsiooni kodulehel. Pakendijäätmeid on võimalik üle anda ka jäätmepunktides- ja jaamades. Lisaks avalikele kogumiskohtadele saavad elanikud kasutada pakendikoti teenust või tellida individuaalse pakendimahuti. Tekkekohal pakendijäätmete kogumist korraldab Saue vallas lisateenusena Ragn-Sells AS, kellel oli 2025. aasta kokkuvõtte kohaselt 711 klienti. 27.04.2026 seisuga on Saue vallas Ragn-Sells AS tekkekohal pakendijäätmete kogumisega liitunud 903 eramajapidamist, 79 korteriühistut ja 37 ettevõtet (kokku 1019).

3.2.5.4 Teised üleandmisvõimalused

Jäätmeliike, mis ei ole hõlmatud korraldatud jäätmeveoga, on võimalik üle anda järgmistes jäätmejaamades ja kogumiskohtades:

- Saue linna jäätmete kogumispunkt (Kasesalu tn 5, Saue linn)
- Kaasiku jäätmeplats (Rääguнurga, Kaasiku küla)
- Riisipere jäätmeplats (Allikaoti tee 4, Riisipere alevik)
- Keila jäätmejaam (Uus-Paldiski tee 6, Keila)
- Pääsküla jäätmejaam (Raba 40, Tallinn)

Saue Vallavalitsus on sõlminud lepingud Keila ja Tallinna linnaga, mille alusel saavad Saue valla elanikud nimetatud jäätmejaamades jäätmeid üle anda samadel soodustingimustel vastava linna elanikega. **Samas Saue valla elanike poolt koostöölepingulistesse jäätmejaamadesse viidud jäätmemahud ei kajastu täies mahus Saue valla statistikas.**

Lisaks saab olmes tekkinud patareisid üle anda kauplustes asuvatesse kogumiskastidesse ning ravimijäätmeid apteekidesse.

3.2.6 Peamised järeldused

Eeltoodud peatükkide põhjal saab Saue valla olme- ja pakendijäätmete kogumise kohta teha järgmised järeldused.

Segaolmejäätmete osakaal on jätkuvalt kõrge (46%). Viimase viie aasta jooksul on segaolmejäätmed moodustanud ligikaudu poole olme- ja pakendijäätmete kogutekkest. Segaolmejäätmete koostis näitab, et märkimisväärne osa jäätmetest (biojäätmed, paber ja kartong ning pakendijäätmed) oleks võimalik suuremas mahus liigiti koguda, mistõttu on liigiti kogumise tõhustamisel oluline potentsiaal segaolmejäätmete koguste vähendamiseks.

Biojäätmete liigiti kogumine on kasvutrendis (2023. aastal 666 tonni, 2024. aastal 989 tonni). Biojäätmete kogused on viimastel aastatel suurenenud, eriti pärast 2024. aastal rakendunud biojäätmete liigiti kogumise kohustust, samas on potentsiaal tõenäoliselt kasutamata. Ligikaudu 5 700 jäätmevaldaja (79%) biojäätmete käitlemise viis on teadmata, ligikaudu 18% on liitunud korraldatud jäätmeveoga ja ligikaudu 3% jäätmevaldajatest kompostib. Vajalik on edendada tekkekohal kogumist ja tõhustada kontrolli tekkekohal biojäätmete liigiti kogumise liitujate üle. Kompostimistaotluste arv on suhteliselt väike võrreldes jäätmevaldajate koguarvuga. Biojäätmete kogumisel on täiendav potentsiaal ka kalmistutel, kus praegu kogutakse üksnes segaolmejäätmeid.

Pakendijäätmete liigiti kogumine põhineb peamiselt ettevõtetel (2024. aastal koguti ettevõtetelt 2 532 tonni, majapidamistelt 1 144 tonni). Statistika näitab, et suurem osa liigiti kogutud pakendijäätmetest pärineb ettevõtetest, samas kui majapidamiste panus on tagasihoidlik. Kuigi elanikel on mitmeid pakendijäätmete üleandmise võimalusi, on majapidamiste poolt tekkekohal kogutud pakendijäätmete kogused tagasihoidlikumad ning avalik konteinerpark ei taga piisavat tulemust pakendijäätmete liigiti kogumise suurendamiseks. Pakendijäätmete tekkekohal kogumise potentsiaal on kasutamata.

Kogumissüsteemid on olemas, kuid nende potentsiaali ei kasutata täielikult. Saue valla jäätmesüsteemi infrastruktuur on üldjoontes välja arendatud ning elanikel on mitmeid võimalusi jäätmete liigiti üleandmiseks. Samas hetkeolukord näitab, et süsteemi võimalusi ei kasutata täies ulatuses ning liigiti kogumise kvaliteet on ebaühtlane. Samuti vajavad jäätmevaldajate registri andmed jäätmevaldajate kohta põhjalikku uuendamist ning tuleb tekitada ülevaade koostöölepinguliste jäätmejaamadele üleantud jäätmemahtude kohta.

Liigiti kogumise nõuete täitmine on ebapiisav. PrügiBinGO kontrolli tulemused näitasid, et 96% kontrollitud kogumisvahenditest tuvastati mittevastavusi kehtivale jäätmehoolduseeskirjale, mis viitab olulisele puudujäägile jäätmete nõuetekohases sorteerimises ja ebapiisavale järelevalvele. Segaolmejäätmete konteinerite liigilise koostise üle on vajalik teha tõhusamat kontrolli.

Seega Saue valla jäätmesüsteemi peamised arenguvajadused ei tulene eelkõige infrastruktuuri puudumisest, vaid liigiti kogumise kvaliteedist, segaolmejäätmete kõrgest osakaalust ning piiratud järelevalvevõimekusest. Jäätmekava eesmärkide saavutamine eeldab eeskätt bio- ja pakendijäätmete paremat eraldamist, elanike ja ettevõtete käitumisharjumuste muutmist ning süsteemset ja järjepidevat järelevalvet.

4 Jäätmetekke prognoos

Saue valla rahvastiku arengu hindamisel lähtutakse Saue valla arengukavas 2026–2040 esitatud rahvastikuprognoosist, mis arvestab valla asustusstruktuuri ja kohalikke arengutrende. Arengukava põhistsenaariumi kohaselt jõuab Saue valla elanike arv 2030. aastaks 27 360 inimeseni.

Jäätmetekke prognoos eeldab, et aastatel 2025–2030 jätkuvad 2020–2024 perioodil täheldatud üldised suundumused. Olmejäätmete kogus oli 2020. aastal 7 367 tonni ja 2024. aastal 7 365 tonni, mis näitab kogumahu sisulist stabiilsust vaatamata elanike arvu keskmisele aastasele kasvule 788 inimese võrra. See tähendab, et olmejäätmete teke elaniku kohta on perioodil vähenenud. Prognoosis eeldatakse, et jäätmetekke kogumaht ei kasva rahvastikuga samas tempos tingimusel, et jätkuvalt rakendatakse jäätmetekke vältimise, korduskasutuse (ptk 6.1) ja teadlikkuse tõstmise (ptk 6.3) meetmeid.

Olmejäätmete koguteke hõlmab nii segaolmejäätmeid kui ka liigiti kogutud jäätmeid. Liigiti kogumise määra arvutamisel lähtutakse Keskkonnaagentuuri metoodikast[4], mille kohaselt võrreldakse liigiti kogutud jäätmete kogust kogu olmejäätmete tekkega.

Teiste jäätmeliikide prognoosimisel on lähtutud 2030. aasta sihtmäärast, riiklikust sortimisuuringust, 2024. aasta tegelikest kogustest ning lineaarse trendi eeldusest. Vastavalt sortimisuuringule sisaldasid 2024. aastal Saue valla segaolmejäätmed hinnanguliselt 1 160 tonni biojäätmeid, 1 097 tonni paberi- ja kartongijäätmeid ning 957 tonni plastpakendijäätmeid – kokku 3 124 tonni. 70% olmejäätmete liigiti kogumise eesmärgi saavutamiseks tuleb suurendada nende fraktsioonide eraldamist segaolmejäätmete voost. Arvestuslikult tähendab see ligikaudu 1 730 tonni täiendavat eraldamist (sh ~621 tonni biojäätmeid, ~1 109 tonni pakendijäätmeid), mis moodustab 2024. aasta segaolmejäätmete kogusest ligikaudu 34,3%.

Tabel 7. Andmed perioodi 2020-2024 kohta ning prognoositavad jäätmekogused ja sihtmäärad perioodil 2025-2030.

Aasta	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Elanike arv	22 997	23 902	24 642	25 571	25 883	26 028	26 116	26 210	26 515	26 906	27 360
Olmejäätmed	7 367	8 353	7 251	6 893	7 365	7 180	6 995	6 811	6 626	6 441	6 256
Pakendijäätmed	3 127	3 937	3 404	3 586	3 675	3 860	4 045	4 230	4 415	4 600	4 785
Biojäätmed	499	890	549	666	989	1 092	1 196	1 299	1 403	1 506	1 610
Segaolmejäätmed	6 107	6 651	6 068	5 566	5 042	4 754	4 465	4 177	3 889	3 600	3 312
Olmejäätmete kogus kg/in	320	349	294	270	285	276	268	260	250	239	229
Segaolmejäämete kogus kg/in	266	278	246	218	195	183	171	159	147	134	121
Liigiti kogumise arvutuslik määr	41,8%	45,9%	43,1%	46,9%	54,3%	56,9%	59,6%	62,2%	64,8%	67,4%	70,0%
Liigiti kogumise sihttase								67,0%	68,0%	69,0%	70,0%

Prognoosi kohaselt olmejäätmete kogumaht rahvastiku kasvu tingimustes väheneb mõõdukalt, peamiselt muutub jäätmete liigiline koosseis. Väheneb segaolmejäätmete kogus ning suureneb liigiti kogutud jäätmete osakaal. Seega seisneb prognoositav muutus eeskätt jäätmevoogude ümberjaotumises liigiti kogumise suunas.

[4] Liigiti kogutud olmejäätmete osakaal = liigiti kogutud jäätmed (B) x 100 / kogu jäätmeteke (A). A - kogu jäätmeteke. Liidetud kokku kõik olmejäätmed (koodiga 20)+ pakendijäätmed (koodiga 15 01); B – liigiti kogutud jäätmed. Liidetud kokku liigiti kogutud pakendid + liigiti kogutud olmejäätmed (siia ei kuulu segaolmejäätmed)

Prognoos põhineb lineaarsel trendil, mille kohaselt kasvab liigiti kogumise määr järk-järgult. Arvestada tuleb, et selline kasv ei saa olla lõputu – kergemini eraldatavad jäätmefraktsioonid kogutakse esmajärjekorras ning edasine paranemine eeldab täiendavaid meetmeid.

Esitatud lineaarse prognoosi kohaselt jõuab liigiti kogumise määr 2030. aastal 70%-ni, kasvades 2024. aastast alates keskmiselt 2,6 protsendipunkti aastas. 2027. aastaks kujuneks liigiti kogumise määr prognoosi järgi 62,2%, mis jääb alla sihttasemele (67%). Riiklike sihtarvude saavutamine eeldab jäätmehoolduse korralduse järjepidevat arendamist ning toetavate meetmete varajast rakendamist, mida käsitletakse detailsemalt peatükis 6.

5 Saue valla jäätmehoolduse eesmärgid 2027-2030

Saue valla jäätmehoolduse eesmärgid lähtuvad Euroopa Liidu ja Eesti jäätmealastest õigusaktidest, riiklikus jäätmekavas seatud sihtidest ning Saue valla arengukavas 2025–2035 määratletud suundadest. Jäätmereformist tulenevad kohustused ning valla jäätmehoolduse hetkeolukord, senised arengusuunad ja kitsaskohad loovad vajaduse süsteemse ja tulemustele suunatud lähenemise järele.

Saue valla arengukava kohaselt on jäätmehoolduse eesmärk korraldada valla jäätmemajandus keskkonnasõbralikult ja kestlikult, rõhutades jäätmete liigiti kogumist tekkekohas ning elanike keskkonnateadlikkuse suurendamist. Käesolev jäätmekava täpsustab need põhimõtted perioodiks 2027–2030 konkreetsete strateegiliste eesmärkide ja mõõdikutega.

JäätS § 136[4] lg 5 kohaselt peab olmejäätmete liigiti kogumise osakaal ulatuma vähemalt 67%-ni 2027. aastal ning suurenema järk-järgult kuni 75%-ni aastaks 2035. JäätS § 42 lg 11 sätestab, et kohaliku omavalitsuse üksus peab jäätmekava koostamisel ja rakendamisel kavandama tegevused selliselt, et oleks tagatud liigiti kogumise sihtarvude saavutamine. Seetõttu on käesoleva jäätmekava eesmärgid otseselt suunatud riiklike sihttasemete täitmisele.

Perioodiks 2027–2030 seab Saue vald järgmised strateegilised eesmärgid, millest kaks esimest on suunatud otsestele tulemustele ning kaks viimast loovad nende saavutamiseks vajalikud eeldused:

1. **Jäätmetekke vältimise ja korduskasutuse edendamine**, et vähendada olmejäätmete tekkekogust elaniku kohta.
2. **Jäätmete liigiti kogumise edendamine,** et suurendada liigiti kogutud jäätmete osakaalu ning toetada riiklikke ringlussevõtu sihttasemete saavutamist.
3. **Elanike ja ettevõtjate keskkonnateadlikkuse suurendamine**, et toetada vastutustundlikku tarbimist ja tekkekohapõhist liigiti kogumist.
4. **Jäätmehoolduse korralduslikku võimekuse ja järelevalve tugevdamine**, et tagada nõuete täitmine ning süsteemi tõhus toimimine.

Eesmärgid lähtuvad jäätmehierarhia põhimõttest, mille kohaselt eelistatakse jäätmetekke vältimist, seejärel korduskasutust ja ringlussevõttu ning alles viimases järjekorras kõrvaldamist.

Eesmärkide täitmist hinnatakse tabelis 8 esitatud üldmõõdikute alusel, mis võimaldavad hinnata jäätmehoolduse tulemuslikkust ning riiklike sihttasemete täitmist kavaperioodi jooksul.

Tabel 8. Saue valla strateegiliste jäätmehoolduse eesmärkide täitmist iseloomustavad üldmõõdikud.

Mõõdik	Baastase 2024	Sihttase 2027	Sihttase 2028	Sihttase 2029	Sihttase 2030
Olmejäätmete tekkekogus ühe elaniku kohta (kg/a)	282	260	250	239	229
Liigiti kogutud olmejäätmete osakaal olmejäätmete (sh pakendijäätmete) kogumassist	54%	67%	68%	69%	70%
Rahulolu prügiveo ja jäätmekäitlusega (seisukohta omanud isikud, allikas Saue valla elanike rahuloluküsitlus)	90,80% (2025)	92%	93%	94%	95%

6 Jäätmehoolduse arendamine

Käesolevas peatükis esitatakse Saue valla jäätmehoolduse arendamise tegevused perioodiks 2027–2030 vastavalt peatükis 5 seatud strateegilistele eesmärkidele.

6.1 Strateegiline eesmärk 1 – jäätmetekke vältimise ja korduskasutuse edendamine

Strateegiline eesmärk on vähendada olme- ja segaolmejäätmete teket ning suunata kasutuskõlblikke esemeid võimalikult suures ulatuses korduskasutusse. Jäätmetekke vältimine on jäätmehierarhia kõrgeim prioriteet ning selle saavutamiseks tuleb soodustada kestlikumaid tarbimisharjumusi, toodete kasutusea pikendamist ning korduskasutuse võimaluste laiemat kättesaadavust.

Saue vallas tähendab see eelkõige tingimuste loomist, mis võimaldavad elanikel ja ettevõtetel suunata kasutuskõlblikke esemeid tagasi kasutusse enne nende muutumist jäätmeteks. Samuti on oluline toetada kogukondlikke algatusi, mis aitavad vähendada ressursside raiskamist ja suurendada keskkonnateadlikkust.

6.1.1 Korduskasutuse võimaluste arendamine

6.1.1.1 Probleem ja olukord

Saue vallas on korduskasutuse võimalused praegu piiratud ning kasutuskõlblikud esemed jõuavad sageli jäätmetesse. Samas on elanike hulgas olemas huvi esemete korduskasutuse ja parandamise vastu.

Kaasiku jäätmete kogumispunktis on tekkinud korduskasutuslahendus, kus elanikud jätavad kasutuskõlblikke esemeid teistele kasutamiseks. Tegemist on jäätmejaama operaatori algatusel kujunenud praktikaga, millel puudub ametlik korralduslik raamistik. See näitab, et elanikel on vajadus korduskasutusvõimaluste järele. Lisaks on vallas MTÜ Riidepunkti poolt paigaldatud 11 konteinerit, millega kogutakse riideid heategevuslikul eesmärgil. Konteineritesse on oodatud puhtad riided, korralikud jalatsid, mänguasjad, korralikud tekstiilitooted.

Lisaks tekib olmejäätmete hulgas märkimisväärne kogus esemeid, mida oleks võimalik suunata korduskasutusse või mille kasutusiga oleks võimalik pikendada parandamise või ümberkujundamise kaudu. Kasutatud asjadele saab uue elu anda Riisiperre (Nissi tee 17) loodud Väärinduskeskuses, kus asub ka kogukonnapood. Hetkel on Väärinduskeskuse fookuses tekstiili väärindamine.

6.1.1.2 Tegevused ja meetmed

Korduskasutuse edendamiseks loob vald tingimused kasutuskõlblike esemete kogumiseks ja nende suunamiseks uutele kasutajatele ning toetab parandamiskultuuri ja kogukondlikke algatusi.

- 2027. aastal viiakse läbi analüüs korduskasutusala loomise võimaluse kohta Saue linna jäätmepunktis. Analüüsi käigus hinnatakse koostöös jäätmevedaja, korduskasutusorganisatsioonide ja elanikega vajadust rajada jäätmepunkti korduskasutusala või -ruum (nt 20–40 m^2 suletud ruum).
- Analüüsi tulemuste põhjal luuakse vajaduse korral jäätmepunkti korduskasutusala, kus kasutuskõlblikud esemed suunatakse enne jäätmeteks muutumist korduskasutusse.

- Jätkatakse ja võimalusel laiendatakse koostööd ettevõtetega, kes pakuvad elanikele rõivaste kogumise võimalust riidekonteinerite kaudu, et suunata kandmiskõlblikud tekstiilitooted korduskasutusse.
- Koostöös korduskasutusorganisatsioonidega korraldatakse korduskasutusringe ja kogumiskampaaniaid, mille kaudu kogutakse elanike kasutuskõlblikke esemeid ja suunatakse need uutele kasutajatele.
- Toetatakse korduskasutust edendavate kogukondlike ürituste (nt vanavara laadad, garaažimüügid) korraldamist ning suurendatakse nende nähtavust valla infokanalites.
- Käivitatakse parandustöökodade pilootprojekt, mille raames toetatakse 2–3 korda aastas parandustöötubade (nt rõivad, mööbel, jalgrattad ja väiksem kodutehnika) korraldamist. Parandustöökodade läbiviimisse kaasatakse kohalikke käsitöölisi, kogukonnagruppe ja organisatsioone ning igal aastal hinnatakse tegevuse tulemuslikkust ja võimalust arendada see püsivaks paranduskeskuseks.
- Avalike ürituste korraldamisel kasutatakse korduskasutatavaid nõusid ja soodustatakse teiste keskkonnahoidlike lahenduste kasutamist ning kaalutakse vastavate nõuete integreerimist valla jäätmehoolduseeskirja.
- Avaliku sektori hangetes suurendatakse keskkonnahoidlike ja ringmajandust toetavate kriteeriumite kasutamist, selleks koolitatakse valla hankespetsialiste.

6.1.2 Toidujäätmete vältimine ja vähendamine

6.1.2.1 Probleem ja olukord

Toidujäätmete teke on oluline osa olmejäätmete kogumahust ning suur osa toidukadudest tekib kodumajapidamistes. Riiklike uuringute kohaselt tekib Eestis ligikaudu 167 000 tonni toidujäätmeid aastas ehk keskmiselt umbes 127 kilogrammi elaniku kohta. Suurim osa toidujäätmetest tekib kodumajapidamistes, moodustades ligikaudu 40% kogu toidukadudest. [5]

See näitab, et lisaks biojäätmete liigiti kogumisele on oluline pöörata tähelepanu ka toidujäätmete tekke ennetamisele. Toidu raiskamise vähendamine aitab vähendada jäätmete hulka, säästa ressursse, mida kasutatakse toidu tootmiseks, töötlemiseks ja transportimiseks.

Saue vallas on kujunenud positiivseks kogukondlikuks algatuseks toidujagamiskapp Saue linnas (Pärnasalu põik 3), mille kaudu saavad elanikud ja ettevõtted suunata ülejääva, kuid tarbimiskõlbliku toidu teistele kasutajatele. Lahendus aitab vältida toidu muutumist jäätmeks ning toetab kogukondlikku koostööd.

6.1.2.2 Tegevused ja meetmed

Toidujäätmete vähendamiseks keskendub vald teadlikkuse suurendamisele, kogukondlike lahenduste toetamisele ning koostööle kohalike ettevõtete ja asutustega.

- Toetatakse Saue linnas tegutseva toidujagamiskapi toimimist ning suurendatakse selle nähtavust valla infokanalites.
- Hinnatakse võimalust rajada sarnaseid toidujagamise lahendusi teistesse valla piirkondadesse, lähtudes elanike huvist ja vajadusest.
- Tehakse koostööd kohalike kaupluste, toitlustusasutuste ja kogukondlike algatustega, et suunata ülejääv, kuid tarbimiskõlblik toit uutele kasutajatele.
- Korraldatakse teavitustegevusi toiduraiskamise vähendamiseks, sealhulgas jagatakse praktilisi juhiseid toidu planeerimise, säilitamise ja kasutamise kohta.

[5] Kliimaministeerium. Toidujäätmete tekke vältimise kava. Veebilink: https://kliimaministeerium.ee/elukeskkond-ringmajandus/jaatmetest-ringmajanduseni/jaatmetekke-valtimine

- Kaasatakse haridusasutusi toiduraiskamise vähendamise teemade käsitlemisse ning toetatakse vastavaid keskkonnahariduslikke tegevusi.

6.2 Strateegiline eesmärk 2 – jäätmete liigiti kogumise ja ringlussevõtu toetamise edendamine

Strateegilise eesmärgi keskseks sihiks on suurendada Saue vallas olmejäätmete liigiti kogumise osakaalu selliselt, et täidetakse riiklikult seatud sihttasemed ning väheneb segaolmejäätmete hulk. Selle eesmärgi saavutamine eeldab jäätmeveosüsteemi terviklikku arendamist ja kogumistaristu ajakohastamist ning jäätmevaldajate käitumisharjumuste muutmist.

Järgnev peatükk käsitleb Saue vallas korraldatud jäätmevedu kui jäätmehoolduse keskset korralduslikku instrumenti ning selle arendamise võimalusi liigiti kogumise sihtarvude saavutamiseks.

6.2.1 Olemasoleva süsteemi tõhustamine

Liigiti kogumise suurendamisel on esmane prioriteet olemasoleva korraldatud jäätmeveo süsteemi tõhusam rakendamine. Enne uute süsteemsete muudatuste kavandamist tuleb maksimaalselt kasutada kehtiva süsteemi võimalusi. Suurim potentsiaal liigiti kogumise määra suurendamiseks on bio- ja pakendijäätmete kogumise parandamises, kuid täiendavat mõju on võimalik saavutada ka teiste jäätmeliikide liigiti kogumise kaudu. Samuti on vajalik, et Saue valla elanike poolt koostöölepingulistesse jäätmejaamadesse viidud jäätmemahud kajastuksid Saue valla statistikas.

Olemasoleva süsteemi arendamist toetab ka jäätmearuandluse muutumine täpsemaks ja operatiivsemaks. Alates 2027. aastast minnakse üle uuele riiklikule jäätmearuandlussüsteemile, mis võimaldab kohalikul omavalitsusel jälgida liigiti kogumise tulemusi ja nende arengut vähemalt kord kvartalis. Regulaarsem ja usaldusväärsem andmestik võimaldab hinnata rakendatud meetmete mõju, rakendada vajaduse korral jooksvalt täiendavaid meetmeid ning parendada olemasolevat korraldatud jäätmeveo süsteemi.

6.2.1.1 Biojäätmed

Biojäätmed moodustavad olulise osa olmejäätmete kogumassist ning nende eraldi kogumine on üks kõige tõhusamaid viise segaolmejäätmete hulga vähendamiseks. Seetõttu on biojäätmete liigiti kogumise tõhustamine Saue vallas üks peamisi meetmeid liigiti kogumise sihttasemete saavutamisel.

Biojäätmete kogumise parandamiseks tuleb suurendada biojäätmete kogumisega liitunud jäätmevaldajate arvu (hetkel 18%), tagada kogumiskohustuse järjepidev rakendamine ning eelkõige soodustada biojäätmete kompostimist tekkekohal (hetkel 3%). Vajaduse korral tuleb ajakohastada ka Saue valla jäätmehoolduseeskirja, et mh täpsustada biojäätmete kogumise ja kompostimise nõudeid.

Kodune kompostimine ei kajastu jäätmestatistikas, kuid sellel on oluline roll biojäätmete koguhulga vähendamisel. Kompostimistaotluste arv on võrreldes jäätmevaldajate koguarvuga suhteliselt väike, mis viitab täiendavale potentsiaalile biojäätmete kompostimise suurendamiseks.

6.2.1.2 Pakendijäätmed

Pakendijäätmete liigiti kogumine aitab vähendada ringlussevõetavate materjalide sattumist segaolmejäätmete hulka ning suurendab nende suunamist taaskasutusse. Samuti aitab see parandada teiste jäätmevoogude kvaliteeti.

Saue vallas toimub pakendijäätmete kogumine peamiselt avalike kogumispunktide kaudu. Seetõttu on oluline tagada kogumisvõrgu toimimine ja kasutusmugavus ning vältida kogumismahutite ületäitumist ja reostust, mis võib vähendada elanike motivatsiooni jäätmeid liigiti koguda. Kaalutakse täiendavate avalike punktide rajamist kohtadesse, kus on kattuvus ebaühtlane (nt Laitse- Ruila kant). Lisaks on vajalik suurendada elanike teadlikkust olemasolevatest kogumisvõimalustest, edendada tekkekohal kogumist ning rakendada järelevalvet sorteerimisnõuete täitmise üle.

Uuel korraldatud jäätmeveo hanke perioodil on tiheasustusalal pakendijäätmete tekkekohal liigiti kogumine kohustuslik, seetõttu on mõistlik juba olemasoleva süsteemi raames toetada käitumisharjumuste muutumist. Koostöös Ragn-Sells AS-iga soovitakse suurendada märkimisväärselt majapidamiste (eriti korterelamute) teadlikkust ja kasutust pakendijäätmete tekkekohal kogumiste võimalustest.

6.2.1.3 Tekstiilid

Tekstiilide ja rõivaste eraldi kogumine on oluline osa ringmajanduse põhimõtete rakendamisest, kuna tekstiilide tootmine on ressursimahukas ning nende korduskasutus ja ringlussevõtt aitab vähendada keskkonnamõju.

Saue vallas on elanikele loodud mitmeid võimalusi kasutatud tekstiilide üleandmiseks ning olemasolev kogumisvõrk on praegu piisav. Strateegilise eesmärgi täitmiseks on vajalik jätkata elanike teavitamist tekstiilide liigiti kogumise võimalustest ning selgitada, millised tekstiilid sobivad korduskasutuseks ja millised tuleb suunata kõrvaldamiseks. Samuti tuleb jälgida kogumiskohtade piisavust ja vajadusel kohandada kogumisvõrgustikku, et tagada elanikele mugav ja kättesaadav üleandmissüsteem kogu valla territooriumil.

Pikemas perspektiivis tuleb hinnata võimalusi tekstiilijäätmete ja kasutuskõlblike rõivaste kogumise täiendavaks arendamiseks koostöös tootjavastutusorganisatsioonide ja teiste partneritega. Laiendatud tootjavastutus tekstiilidele rakendub Euroopa Liidus hiljemalt 2028. aastal ning see loob täiendavad võimalused tekstiilijäätmete liigiti kogumise süsteemi arendamiseks.

6.2.1.4 Elektroonikaromud ja ohtlikud jäätmed

Elektroonikaromude ning ohtlike jäätmete eraldi kogumine on oluline keskkonna- ja terviseriskide vähendamiseks, kuna need jäätmed võivad sisaldada ohtlikke aineid, mis võivad vale käitlemise korral sattuda keskkonda. Saue vallas toimub elektroonikaromude ja ohtlike jäätmete vastuvõtt järjepidevalt Saue linna, Kaasiku ja Riisipere jäätmepunktides. Lisaks jätkatakse koostööd Keila ja Pääsküla jäätmejaamaga, mis tagab elanikele mugava üleandmisvõimaluse ka teiste jäätmeliikide puhul, mida valla jäätmepunktides hetkel vastu ei võeta.

Ohtlike jäätmete valdkonnas valmistab jätkuvalt muret asbesti sisaldavate ehitusmaterjalide, eeskätt eterniidi teke. Ebaseadusliku käitlemise vältimiseks on põhjendatud jätkata kevadeti ohtlike jäätmete, elektroonika, eterniidijäätmete ja vanarehvide tasuta vastuvõtukampaaniate korraldamist kogu jäätmekava kehtivuse ajal.

6.2.2 Korraldatud jäätmeveo arendamine

Lähtuvalt jäätmeseaduse ja pakendiseaduse muudatustest peab Saue vald korraldatud jäätmeveoga seotud nõuded rakendama alates uue korraldatud jäätmeveo lepingu sõlmimisest, kuid hiljemalt 31. detsembriks 2030. Kuna uus veoperiood algab 1. mail 2030, tuleb hankemenetlusega alustada hiljemalt 2029. aasta teises kvartalis.

Arvestades Saue valla liigiti kogumise sihttasemete saavutamise taset, tuleb vajaduse korral hinnata kehtiva korraldatud jäätmeveo lepingu võimalikku ennetähtaegset lõpetamist. Põhjendatud otsuste tegemisel tuleb tugineda liigiti kogumise arengule ja selle trendile, mida on võimalik senisest operatiivsemalt jälgida riikliku jäätmearuandluse andmete põhjal. See võimaldab hinnata rakendatud meetmete mõju ning teha vajaduse korral strateegilisi otsuseid korraldatud jäätmeveo süsteemi edasise arendamise kohta.

6.2.2.1 Uue hankeperioodi põhimõtted

Uue korraldatud jäätmeveo hanke ettevalmistamine annab kohalikule omavalitsusele senisest suurema võimaluse kujundada kohaliku jäätmehoolduse korraldust. Jäätmete vedu on vaid üks osa terviklikust jäätmehoolduse teenusest. Uue korraldatud jäätmeveo hanke kaudu on võimalik kujundada jäätmehoolduse teenuse tingimused selliselt, et need toetavad liigiti kogumise suurendamist, mille kaudu kasvab ringlussevõtu osakaal ning väheneb põletamisele ja ladestamisele suunatavate jäätmete hulk. Lisaks tekkekohal toimuvale kvaliteetsele liigiti kogumisele on ladestamise ja põletamise vältimiseks ja vähendamiseks oluline kehtestada käitlusteenuste hangetes tingimused, mis tagavad jäätmete tõhusa sortimise ja suunamise taaskasutusse.

Korraldatud jäätmeveoga täiendavate jäätmeliikide hõlmamine on üks tõhusamaid meetmeid liigiti kogumise määra suurendamiseks. Uuel korraldatud jäätmeveo perioodil on kavandatud teenusega hõlmata järgmised jäätmeliigid:

- segaolmejäätmed;
- biolagunevad köögi- ja sööklajäätmed;
- aia- ja haljastujäätmed;
- suurjäätmed;
- paber- ja kartongpakendijäätmed koos paberi- ja kartongijäätmetega;
- joogikartong koos plast- ja metallpakendijäätmetega;
- klaaspakendijäätmed.

Korraldatud jäätmeveo süsteemi kavandamisel tuleb arvestada, et jäätmeseadusest tulenevalt korraldatakse jäätmete veoteenuse ja käitlusteenuse hanked eraldi. Veoteenuse osas tuleb korraldada hanked segaolmejäätmete ja biojäätmete veoks ning eraldi hange pakendijäätmete veoks. Käitlusteenuse osas tuleb hankida segaolmejäätmete ja biojäätmete käitlusteenus. Pakendijäätmete käitlemine toimub tootjavastutuse süsteemi kaudu ning selle korraldavad taaskasutusorganisatsioonid.

Lisaks tekkekohal toimuvale liigiti kogumisele on oluline kehtestada käitlusteenuste hangetes tingimused, mis tagavad jäätmete tõhusa sortimise ja suunamise taaskasutusse ning vähendavad ladestamisele ja põletamisele suunatavate jäätmete hulka.

Korraldatud jäätmeveo süsteemi kujundamisel on oluline roll hinnastamismudelil. Liigiti kogutud jäätmete veotasud peavad olema üldjuhul madalamad kui segaolmejäätmete veotasud, nii kujuneb jäätmehooldustasu kõrgemaks nende jäätmevaldajate jaoks, kes jäätmeid ei sorteeri.

Selline hinnastamine loob selge majandusliku stiimuli jäätmete liigiti kogumiseks ning suunab jäätmevaldajate käitumist keskkonnahoidlikumaks.

Uuel hankeperioodil Saue vald ei kavanda rakendada alternatiivset korraldatud jäätmevedu ning saastajalt jäätmehooldustasu jäätmehooldusega seotud teenuste kulude katteks ei koguta. Saue vald kannab jäätmehoolduse korraldamiseks vajalikud kulud üldisest maksudest laekunud eelarvest. Võimalikust neljast korraldatud jäätmeveo mudelist jätkub nö tavapärane korraldatud jäätmevedu, kus arveldamisega tegeleb üks jäätmevedaja. Jäätmevaldaja tasub arve jäätmevedajale, sh 0,50 eurot iga pakendimahuti tühjenduse eest. Jäätmevedaja tasub teise jäätmevedaja (nt pakendijäätmete vedaja) ja jäätmekäitlejate arved. Saue valla ülesandeks jääb taaskasutusorganisatsioonidelt laekuva pakendijäätmete veokulu suunamine pakendijäätmete vedajale.

6.2.2.2 Prioriteetsed jäätmeliigid

Korraldatud jäätmeveo arendamisel on oluline keskenduda eelkõige jäätmeliikidele, mille liigiti kogumise suurendamine annab suurima mõju olmejäätmete ringlussevõtu määrale ning segaolmejäätmete hulga vähenemisele. Saue valla jäätmehoolduse arendamisel on prioriteetseteks jäätmeliikideks eelkõige biojäätmed ning pakendijäätmed koos paberi- ja kartongijäätmetega. Nende jäätmevoogude eraldi kogumise arendamine võimaldab suunata suurema osa olmejäätmetest ringlusse ning vähendada segaolmejäätmete hulka.

Biojäätmete osas on lisaks korraldatud jäätmeveole otstarbekas jätkata võimalusega kompostida biojäätmeid tekkekohal eramajade, paarismajade ja ridaelamubokside kinnistutel. Samuti on põhjendatud kompostrite soetamise soodustamine eraisikutele, et edendada kompostimist. Valla nägemuses on tekkekohal kompostimine eelistatud biojäätmete käitlemise lahendus. Aia- ja haljastusjäätmete kogumist on otstarbekas jätkata vegetatsiooniperioodil (01.04.- 30.11) ning tagada nende üleandmise võimalus Keila ja Pääsküla jäätmejaamas. Koostöö nende jäätmejaamadega on oluline, kuna Saue valla territooriumil puuduvad hetkel biojäätmete üleandmise võimalused jäätmepunktides.

Pakendiseaduse § 15 lõike 4 kohaselt tuleb tiheasustusalal olmes tekkivad tagatisrahata pakendijäätmed koguda tekkekohal eraldi mahutitesse järgmiselt:

1. paber- ja kartongpakendijäätmed koos paberi- ja kartongijäätmetega;
2. joogikartong koos plast- ja metallpakendijäätmetega.

Väljaspool tiheasustusala tuleb pakendiseaduse § 15 lõike 6 kohaselt kogumine korraldada kas tekkekohal või avalike kogumispunktide kaudu järgmiselt:

1. paber- ja kartongpakendijäätmed koos paberi- ja kartongijäätmetega;
2. joogikartong koos plast- ja metallpakendijäätmetega;
3. klaaspakendijäätmed.

Vald kavandab rakendada pakendijäätmete kogumiseks seaduses sätestatud miinimum nõudeid. Samas arvestades pakendiseaduse § 15 lõike 8 nõuet pakkuda tekkekohal kogumise võimalust lisateenusena ka hajaasustuses, on perspektiivis otstarbekas kaaluda tekkekohal kogumise rakendamist kogu valla ulatuses. Klaaspakendite kogumisel jätkatakse tihe- kui ka hajaasustuses avalike kogumispunktide süsteemiga, mis on seni osutunud tulemuslikuks.

Jäätmemahutite arvu optimeerimiseks teavitatakse elanikke võimalusest kasutada ühismahuteid vastavalt jäätmehoolduseeskirjas sätestatud tingimustele, eeldusel et tagatud on tekkekohal liigiti kogumine ning mahutitele vajalik ligipääs.

Kuna segapakendite kogumiskonteinerite miinimumnõue on Saue vallas sisuliselt täidetud ning uue korraldatud jäätmeveo perioodil liigutakse tiheasustusalal peamiselt tekkekohal kogumise suunas, ei ole otstarbekas teha ulatuslikke investeeringuid uute pakendipunktide rajamiseks tiheasustusalal. Edaspidi on oluline tagada hajaasustuses olemasoleva avaliku kogumistaristu korrashoid ja toimimine viisil, mis toetab elanike jaoks mugavat ja selget liigiti kogumist.

Avalikud pakendipunktid jäävad täiendavaks kogumislahenduseks eelkõige piirkondades, kus tekkekohal kogumine ei ole täielikult rakendatud või kus see ei ole tehniliselt või majanduslikult otstarbekas. Perspektiivis on võimalik tiheasustusalal olemasolevaid kogumispunkte kasutada ka teiste jäätmeliikide, eelkõige klaaspakendijäätmete kogumiseks, mis võimaldab olemasolevat taristut tõhusamalt kasutada ning toetab liigiti kogumise süsteemi arengut.

Kuivõrd jäätmekava koostamise hetkel ei kavandata pakendijäätmete tekkekohal kogumist rakendada kogu valla ulatuses, tuleb suuremat tähelepanu pöörata avaliku konteinerpargi arendamisele hajaasustuses. Eelkõige tuleb kogumispunkte rajada asukohtadesse, mis toetavad elanike igapäevaseid liikumismustreid ja võimaldavad jäätmeid mugavalt liigiti üle anda, näiteks müügikohtade juurde.

Suurjäätmete kogumine toimub kogu jäätmekava kehtivuse ajal nii korraldatud jäätmeveo raames tellimuse alusel kui ka Keila ja Pääsküla jäätmejaamas ning Kaasiku jäätmepunktis. Täiendavaid meetmeid suurjäätmete kogumise korraldamiseks hetkel ei kavandata.

6.2.2.3 Piirkondlikud erilahendused

Uue korraldatud jäätmeveo süsteemi kavandamisel tuleb arvestada Saue valla erinevate asustuspiirkondade eripäradega. Kuigi jäätmehoolduse üldpõhimõtted on kogu valla territooriumil samad, võivad piirkondlikud olud mõjutada jäätmete kogumise korraldust, kasutatavaid lahendusi ning teenuse osutamise logistikat.

Korraldatud jäätmeveo korraldamisel on üldjuhul otstarbekas kasutada ühtset tüüpi standardseid konteinereid. Erinevat tüüpi konteinerite kasutamine eeldab erinevat tühjendamistehnikat, mis suurendab veoteenuse keskkonnajalajälge, kütusekulu ning koormust teedevõrgule. Samuti võib sagedasem jäätmeveokite liiklus põhjustada elanikele häiringuid. Seetõttu on uue hankeperioodi kavandamisel otstarbekas võimaluse korral konteinerparki ühtlustada ning vältida lahendusi, mis eeldavad erinevate tühjendamistehnoloogiate paralleelset kasutamist.

Samal ajal tuleb arvestada, et teatud piirkondades on juba kasutusel erilahendused. Näiteks uuemates elamuarendustes on eelistatud süvamahutite kasutamist. Sellised lahendused on põhjendatud eelkõige tihedama asustusega piirkondades, nagu Saue ja Laagri, kus need võimaldavad vähendada visuaalset mõju, suurendada mahutite mahtu ning vähendada tühjendussagedust. Seetõttu on otstarbekas olemasolevad toimivad lahendused säilitada.

Erilist tähelepanu tuleb pöörata Kaasiku, Laitse ja Kibuna külades paiknevatele suvila- ja aedlinna piirkondadele, mis on tiheasustusalad. Nendes piirkondades on korraldatud jäätmeveo teostamine osutunud keeruliseks eelkõige kitsaste teede, tupiktänavate ja piiratud ligipääsu tõttu. Standardsete jäätmeveokite liikumine on paljudel juhtudel raskendatud ning jäätmete kogumine eeldaks väiksema tehnikaga korduvaid veoringe või käsitsi ümberlaadimist.

Jäätmeseaduse § 31 lõike 6 kohaselt võib kohalik omavalitsus jäätmekavas ja jäätmehoolduseeskirjas ette näha erandeid liigiti kogumisest juhul, kui liigiti kogumine ei ole keskkonna seisukohalt parim lahendus, ei ole tehniliselt võimalik või põhjustaks ebaproportsionaalselt suuri majanduslikke kulusid. Sellised olukorrad võivad esineda just piiratud ligipääsuga suvila- ja aedlinna piirkondades.

Kuigi seadus võimaldab teatud juhtudel teha erandeid tekkekohal liigiti kogumisest, ei toeta jäätmete segakogumine liigiti kogumise sihttasemete saavutamist. Seetõttu tuleb eelistada lahendusi, mis on tehniliselt teostatavad ja majanduslikult proportsionaalsed, kuid samal ajal toetavad jäätmehierarhia põhimõtete järgimist. Ühe võimaliku lahendusena sellistes piirkondades on pakendijäätmete kogumise jätkamine läbi avaliku pargi.

Lisaks tuleb piirkondlike lahenduste kavandamisel arvestada, et suvila- ja aedlinna piirkondades tekib sageli keskmisest rohkem aia- ja haljastusjäätmeid. Seetõttu on oluline pöörata tähelepanu biojäätmete kogumisele ja käitlemisele, teavitada elanikke kompostimise võimalustest ning vajaduse korral kaaluda biojäätmete üleandmise võimaluste laiendamist piirkondlikes jäätmekogumispunktides.

6.2.3 Pakendite ja pakendijäätmete käitlemise kava

Pakendijäätmete kogumine on seni olnud taaskasutusorganisatsioonide ülesanne ning pakendeid on kogutud peamiselt avalike kogumispunktide süsteemi kaudu. Jäätmeseaduse ja pakendiseaduse muudatuste kohaselt muutub pärast üleminekuperioodi lõppemist olmes tekkivate tagatisrahata pakendijäätmete kogumise korraldamine kohaliku omavalitsuse ülesandeks, samas kui pakendijäätmete edasise käitlemise korraldamine jääb tootjavastutuse süsteemi kaudu taaskasutusorganisatsioonide kohustuseks.

Selline korraldus eeldab kohaliku omavalitsuse ja taaskasutusorganisatsioonide tihedat koostööd pakendijäätmete kogumise, veoteenuse ja jäätmete üleandmise korraldamisel. Pakendijäätmete kogumise logistika ning jäätmete üleandmise kohad tuleb eelnevalt kokku leppida, et tagada kogutud pakendijäätmete sujuv suunamine taaskasutusse.

Saue valla eesmärk on suurendada pakendijäätmete liigiti kogumist tiheasustuses eelkõige tekkekohal kogumise kaudu. Tekkekohal kogumine muudab pakendijäätmete liigiti kogumise elanikele mugavamaks ning aitab vähendada pakendijäätmete sattumist segaolmejäätmete hulka. Samal ajal on otstarbekas säilitada ka avalike kogumispunktide süsteem, millel on oluline roll eelkõige tiheasustusaladel klaaspakendite ning hajaasustus piirkondades üldiselt pakendijäätmete kogumisel.

Pakendijäätmete kogumise korraldamisel tuleb lähtuda pakendiseaduses sätestatud nõuetest. Tiheasustusalal tuleb tagada tagatisrahata pakendijäätmete kogumine tekkekohal eraldi mahutitesse, eristades vähemalt paber- ja kartongpakendijäätmeid ning plast- ja metallpakendijäätmeid koos joogikartongiga. Väljaspool tiheasustusala võib pakendijäätmete kogumist korraldada kas tekkekohal kogumise või avalike kogumispunktide kaudu.

Pakendijäätmete kogumise ja veoteenuse kulude jaotus toimub pakendiseaduses sätestatud tootjavastutuse põhimõtte alusel, mille kohaselt katavad taaskasutusorganisatsioonid pakendijäätmete kogumise ja käitlemisega seotud kulud seaduses sätestatud ulatuses.

Kulude ohjamiseks tuleb pakendijäätmete kogumise korraldamisel kohaldada proportsionaalset veosagedust, et vältida olukorda, kus mahuteid tühjendatakse sagedamini kui see on tegelikult vajalik. Liiga sage veograafik võib põhjustada põhjendamatuid kulusid

tootjavastutusorganisatsioonidele ning suurendada transpordist tulenevat keskkonnamõju. Seetõttu on otstarbekas siduda veosagedus pakendijäätmete tegeliku tekkemahu ja mahutite täitumisega.

Üldjuhul võib osutuda piisavaks pakendijäätmete äravedu üks kord nelja nädala jooksul, suurema jäätmetekkega piirkondades vajaduse korral sagedamini. Tuleb tagada, et jäätmevaldajate mahutite suurus on piisav ning ei tekiks pakendijäätmete ülekuhjumist. Veosageduse määramisel tuleb arvestada ka hooajaliste kõikumistega ning vajaduse korral võimaldada paindlikku graafiku muutmist. Selline lähenemine aitab tagada teenuse kulutõhususe ning vähendada jäätmeveost tulenevat keskkonnakoormust. Veokulud kannab pakendiseaduse § 15^2 lõikes 7 määratud ulatuses jäätmevaldaja ja ülejäänud osa taaskasutusorganisatsioonid.

Uute jäätmeliikide lisamisel korraldatud jäätmeveo hankesse kaalutakse ühetüübiliste ja sobivate mahutavustega konteinerite paigaldamist tekkekohale valla poolt ühtse hankena. Ühtne hange on elanikele soodsam viis konteinerite hankimiseks, samuti annab see vallale võimaluse elanike mahuti valikul nõustada ning seeläbi optimeerida jäätmete kogumise veoringe.

6.2.4 Koostöö teiste omavalitsustega

Saue vald arendab jäätmehoolduse süsteemi eelkõige iseseisvalt, lähtudes valla territooriumi eripärast ning vajadusest tagada paindlik ja tõhus teenuse korraldus. Samas on mitmete jäätmehoolduse lahenduste puhul otstarbekas teha koostööd naaberomavalitsustega, eelkõige taristu kasutamisel ja arendamisel.

Koostöö keskendub eelkõige jäätmehoolduse taristu kasutamisele ja arendamisele Harjumaa piirkonnas, kus jäätmekäitlusrajatised teenindavad sageli mitme omavalitsuse elanikke. Selline lähenemine võimaldab vältida dubleeriva taristu rajamist ning kasutada olemasolevaid lahendusi kulutõhusalt.

6.2.4.1 Jäätmehooldusrajatiste kasutamine

Saue valla elanikud kasutavad lisaks valla jäätmepunktidele ka Keila ja Pääsküla jäätmejaama teenuseid. Regionaalse taristu kasutamine võimaldab pakkuda elanikele laiemat jäätmete üleandmise võimalust ilma täiendavate investeeringuteta uute jäätmejaamade rajamisse.

Edaspidi on oluline jätkata koostööd olemasolevate jäätmejaamade kasutamisel ning hinnata võimalusi jäätmehooldusrajatiste arendamiseks piirkondlikul tasandil.

6.2.4.2 Koostöö teenuste ja teavituse korraldamisel

Koostööd on võimalik teha ka teatud teenuste ja tegevuste korraldamisel, näiteks ohtlike jäätmete kogumisringide, teavituskampaaniate või ringmajanduse algatuste puhul. Sellised lahendused võimaldavad vähendada kulusid ning suurendada tegevuste mõju.

6.2.5 Peamised järeldused

Saue valla liigiti kogumise sihttasemete saavutamisel on esmane prioriteet olemasoleva korraldatud jäätmeveo süsteemi tõhusam rakendamine. Enne uute süsteemsete muudatuste kavandamist tuleb maksimaalselt kasutada kehtiva süsteemi võimalusi, eelkõige biojäätmete, pakendijäätmed ning paberi- ja kartongijäätmete liigiti kogumise parandamise kaudu. Süsteemi arendamist toetab ka riikliku jäätmearuandluse muutumine operatiivsemaks, mis võimaldab kohalikul omavalitsusel senisest paremini jälgida liigiti kogumise tulemusi.

Korraldatud jäätmeveo edasisel arendamisel ja sihtmäärade saavutamisel on keskne roll uue hankeperioodi ettevalmistamisel. Hanke tingimused tuleb kujundada selliselt, et need toetaksid

tekkekohal liigiti kogumist, hõlmaksid teenusega täiendavaid jäätmeliike ning suunaksid jäätmeid võimalikult suurel määral ringlusesse.

Korraldatud jäätmeveo arendamisel tuleb keskenduda eelkõige jäätmeliikidele, mille eraldi kogumine annab suurima mõju ringlussevõtu määrale. Saue vallas on prioriteetseteks jäätmeliikideks biojäätmed ning pakendijäätmed koos paberi- ja kartongijäätmetega.

Jäätmeveosüsteemi kavandamisel tuleb arvestada ka Saue valla asustusstruktuuri eripäraga. Eelkõige suvila- ja aedlinna piirkondades tuleb rakendada paindlikke lahendusi, mis tagavad liigiti kogumise võimaluse tehniliselt ja majanduslikult põhjendatud viisil.

6.3 Strateegiline eesmärk 3 – keskkonnateadlikkuse suurendamine

Käesolevas peatükis käsitletakse keskkonnateadlikkuse suurendamise meetmeid, mis toetavad olmejäätmete liigiti kogumise sihttasemete saavutamist ning aitavad kaasa jäätmetekke vähenemisele ja keskkonnakvaliteedi paranemisele.

Teavitustegevuste mõju avaldub eelkõige pikema aja jooksul, kuna see on seotud inimeste teadmiste, hoiakute ja käitumisharjumuste muutumisega. Seetõttu on keskkonnateadlikkuse suurendamine oluline eeldus jäätmekavas seatud eesmärkide saavutamiseks.

Jäätmekavas seatud eesmärkide saavutamine eeldab elanike järjepidevat kaasamist ning süstemaatilist selgitustööd kogu jäätmekava kehtivusperioodi jooksul. Teavitustegevuse aluseks peab olema sihipärane ja läbimõeldud infoedastus, kasutades mitmekesiseid kanaleid, nagu kohalik ajakirjandus, avalikud teated, suunavad viidad, veebikeskkonnad ja muud sobivad vahendid. Samal ajal tuleb arvestada, et kõik sihtrühmad ei kasuta igapäevaselt digikanaleid. Eelkõige eakamate elanike puhul on vajalik info osaline edastamine ka paberkandjal.

Teavitustegevuse kavandamisel tuleb vältida teabega ülekoormamist. Edastatav info peab olema lihtsasti arusaadav ning vajadusel peab olema võimalik tutvuda detailsema teabega täiendavate allikate kaudu.

Valla infokanalites käsitletakse regulaarselt jäätmemajandusega seotud teemasid, sealhulgas jäätmete liigiti kogumist, biojäätmete kompostimist ning jäätmete üleandmise võimalusi. Valla kodulehel peab olema avaldatud ajakohane teave korraldatud jäätmeveo tingimuste, jäätmejaamade lahtiolekuaegade ja vastuvõetavate jäätmeliikide kohta, samuti avalike pakendikonteinerite paiknemise ning riiklike jäätmete sorteerimise juhiste kohta.

Täiendavalt korraldab või toetab vald perioodilisi teavituskampaaniaid, mis on suunatud jäätmete liigiti kogumise, biojäätmete kompostimise ning jäätmetekke vähendamise tutvustamisele. Kampaaniad võivad olla seotud riiklike või rahvusvaheliste keskkonnateemaliste algatustega (nt maailmakoristuspäev) ning neid viiakse läbi koostöös partnerorganisatsioonide ja kohalike kogukondadega.

Teavitustegevusi seotakse ka valla poolt korraldatavate avalike üritustega, kus on võimalik näidata keskkonnahoidlikku eeskuju. Samuti suunatakse jäätmetekke vähendamise, toidujäätmete vältimise, liigiti kogumise ja ringlussevõtuga seotud tegevused valla haridusasutustesse. Haridusasutustes pakub süsteemset lähenemist keskkonnahoidlike väärtuste kujundamisel programm „Roheline Kool“, mille kaudu on võimalik siduda keskkonnaharidus igapäevase õppetööga.

Keskkonnateadlikkuse suurendamisel tehakse koostööd ka taaskasutusorganisatsioonide ja teiste partneritega, kes pakuvad tasuta koolitusi, õppepäevi ja õppematerjale. Vajaduse ja võimaluse korral kasutatakse Keskkonnainvesteeringute Keskuse toetusi keskkonnahariduslike projektide elluviimiseks. Täiendavat väärtust loob kohalike ettevõtete kaasamine, näiteks õppekäikude ja ekskursioonide kaudu.

Erilist tähelepanu pööratakse korterelamutes elavatele jäätmevaldajatele ning korteriühistutele, kelle mõju liigiti kogumise tulemuslikkusele on suur. Korteriühistute teadlikkuse suurendamiseks on vajalik vallavalitsuse sihipärane ja personaalne teavitustöö, mis arvestab hoonete ja jäätmekäitluse korralduse eripärasid. See võib hõlmata liigiti kogumise juhiste jagamist, korteriühistute juhatustega otsekontakti loomist ning nõustamist ühistute koosolekutel. Korteriühistutega tehtav vahetu koostöö aitab vähendada valesorteerimist, parandada liigiti kogutud jäätmete kvaliteeti ning toetab jäätmekavas seatud sihtarvude saavutamist.

Teavitustegevuste kavandamisel kasutatakse võimaluse korral ka jäätmestatistikat ja järelevalveandmeid, et suunata teavitust eelkõige piirkondadesse ja sihtrühmadesse, kus liigiti kogumise tase on madalam või kus esineb sagedamini valesorteerimist.

6.4 Strateegiline eesmärk 4 – jäätmekäitlusalase järelevalve tõhustamine

Järelevalve aitab tagada jäätmehoolduseeskirja ja riiklike nõuete täitmise ning vähendada rikkumisi, mis takistavad jäätmete liigiti kogumise sihtmäära saavutamist.

6.4.1 Järelevalve tõhustamine

Tõhus järelevalve on üks keskseid eeltingimusi jäätmekavas seatud eesmärkide saavutamisel. Selle tagamiseks peab omavalitsus panustama nii koostöösse teiste järelevalveasutustega kui ka piisavate ressursside olemasolusse, et võimaldada järjepidevat ja süsteemset kontrolli.

Korraldatud jäätmeveo süsteemis on oluline roll jäätmevedajal, kellel on igapäevane kontakt jäätmevaldajatega ning ülevaade jäätmete kogumise praktikast. Jäätmevedaja saab anda omavalitsusele tagasisidet olukordadest, kus jäätmeid ei koguta liigiti või mahutite sisu ei vasta kehtestatud nõuetele. Jäätmevedajal on õigus jätta mahuti tühjendamata juhul, kui selle sisu ei vasta ettenähtud jäätmeliigile või sortimisnõuetele. Sellistel juhtudel saab omavalitsus vajaduse korral võtta ühendust jäätmevaldajaga, anda täiendavaid juhiseid ning rakendada rikkumiste kordumisel asjakohaseid meetmeid.

Lisaks koostöös jäätmevedajaga tehtud kontrollidele korraldab vallavalitsus vajadusel täiendavaid pistelisi jäätmemahutite kontrollkäike, mille eesmärk on hinnata jäätmete liigiti kogumise kvaliteeti ning tuvastada valesorteerimise juhtumeid. Vajaduse korral tellitakse vastav teenus väliselt teenusepakkujalt. Kontrolli teostatakse nii majapidamiste kui ka ettevõtete üle, pöörates suuremat tähelepanu korterelamutele, kus valesorteerimise risk on üldjuhul suurem. Kontrolltegevusi kavandatakse intensiivsemalt jäätmekava rakendamise esimestel aastatel, et toetada liigiti kogumise nõuete juurdumist.

Jäätmevaldajate register on oluline töövahend korraldatud jäätmeveoga liitumise kontrollimisel. Registri järjepidev haldamine, ajakohastamine ning andmete täiendamine võimaldab tuvastada jäätmeveoga mitteliitunud kinnistuid ning hinnata jäätmevaldajate kohustuste täitmist. Samuti annab korrastatud andmestik sisendi korraldatud jäätmeveo hangete ettevalmistamiseks ning aitab tuvastada süsteemis esinevaid kitsaskohti. Lisaks tehakse koostööd korraldatud

jäätmevedu pakkuva ettevõttega, et andmed oleksid aja- ja asjakohased ning jälgitakse lepingu täitmist.

Järelevalve käigus pööratakse tähelepanu ka nende kinnistute kontrollimisele, mis on korraldatud jäätmeveost vabastatud. Selliste kinnistute puhul kontrollitakse, kas jäätmeid käideldakse nõuetekohaselt ning kas vabastuse aluseks olnud tingimused on jätkuvalt täidetud. Vajaduse korral tehakse koostööd Keskkonnaametiga ning rakendatakse seadusest tulenevaid meetmeid.

Jäätmehooldusega on tihedalt seotud ka hoonete lammutamine ning tekkivate ehitus- ja lammutusjäätmete käitlemine. Saue vallas leidub jätkuvalt amortiseerunud tööstus- ja põllumajandushooneid, mille lammutamine aitab parandada elukeskkonna visuaalset kvaliteeti ning vähendada ebaseadusliku jäätmete ladestamise ja keskkonnareostuse riske. Oluline on säilitada pisteline järelevalve ehitusjäätmete käitlemise nõuete täitmise üle. Selleks tuleb jätkuvalt nõuda ehitise kasutusloa menetlemisel jäätmeõiendi ning muid dokumente, mis tõendavad ehitus- ja lammutusjäätmete nõuetekohast käitlemist. Kuigi jäätmeõiend ei ole kasutusloa väljastamise otseseks aluseks, on see oluline teabeallikas järelevalve teostamisel ning võimaldab tuvastada võimalikke rikkumisi. Pidev ja tulemuslik järelevalve aitab ennetada probleemide tekkimist, lahendada olemasolevaid rikkumisi kiiresti ning kasutada omavalitsuse rahalisi ja haldusressursse säästlikumalt.

Lisaks on vajalik rakendada järelevalvet ka valla korraldatavatel ja kooskõlastatavatel avalikel üritustel, et hinnata toidu ja joogi serveerimisel kasutatavate nõude, topside ja söögiriistade vastavust kehtivatele nõuetele ning eriliigiliste jäätmete kogumiseks mõeldud mahutite olemasolu ja korrektset kasutamist. Järelevalvet on võimalik teostada juba ürituse ettevalmistamise etapis, seades keskkonnanõuded osaks ürituse kooskõlastamise protsessist. Lisaks tuleb korraldada pistelisi kohapealseid kontrolle ürituste toimumise ajal, et veenduda nõuete tegelikus täitmises.

Samuti on tähtis sisemine järelevalve ja jäätmekava eesmärkide suunas liikumise seire. Seetõttu on vallavalitsusel vajalik jälgida jäätmekava tegevuskava täitmist ning vajadusel teha korrektuure. Valla jäätmehoolduse arengukava rakendamine toimub peatükis 6 „Tegevuskava ja rahastusallikad“ määratletud tegevuste alusel. Vallavalitsus jälgib arengukavas seatud eesmärkide saavutamist, vajadusel analüüsitakse tegevuste tõhusust ning kasutatud abinõude otstarbekust. Alates 01.01.2027 on riikliku jäätmearuandlussüsteemi PISTRIK andmed kohalikele omavalitsustele kättesaadavad vähemalt kvartaalselt. See võimaldab vahetumalt hinnata rakendatud meetmete mõju ning jälgida liigiti kogumise tulemuste arengut. Kui selgub, et jäätmekavas kavandatud tegevuste elluviimisel ei liigu mõõdikud ja näitajad soovitud tulemuse suunas, tuleb üle vaadata tegevuskava ja eraldatud ressursside maht ning vajaduse korral neid korrigeerida.

6.4.2 Prügistamise vältimise ja vähendamise meetmed

Prügistamine mõjutab otseselt Saue valla elukeskkonna kvaliteeti, vähendab avaliku ruumi turvalisust ning põhjustab riske pinnasele, põhjaveele ja veekogudele. Lisaks keskkonnamõjule toob see kaasa täiendavaid kulusid jäätmete koristamiseks ja järelevalve korraldamiseks. Seetõttu käsitletakse prügistamise ennetamist ja likvideerimist Saue valla jäätmemajanduses püsiva tegevussuunana, mis on seotud ka elanike keskkonnateadlikkuse suurendamisega.

Valla territooriumil esineb üksikuid alasid, kuhu on jäätmeid ebaseaduslikult maha pandud. Selliste paikade ennetamiseks ja likvideerimiseks kaardistatakse ja dokumenteeritakse probleemsed asukohad ning korraldatakse nende korrastamine. Eesmärk on vältida nende

kujunemist püsivateks prügistamise kohtadeks ning tagada alade regulaarne ülevaatus. Probleemsete alade käsitlemisel tehakse koostööd maaomanikega ning vajaduse korral rakendatakse seadusest tulenevaid meetmeid, sealhulgas ettekirjutusi. Prügistamise likvideerimine peab olema järjepidev tegevus ning seotud teavitustöö ja ennetusmeetmetega.

Samuti on lagunenud ja kasutuseta hooned prügistamise riskikohad. Tühjana seisvad ja amortiseerunud hooned võivad kujuneda ebaseadusliku jäätmete ladestamise sihtkohtadeks ning kujutada endast ohtu nii keskkonnale kui inimeste turvalisusele. Selliste objektide kaardistamist ja korrastamist jätkatakse koostöös maaomanikega, vajaduse korral teavitades neid võimalikest riskidest ning nõustades vajalike lubade ja dokumentide vormistamisel.

Oluline roll prügistamise ennetamisel on ka kogukondlikel algatustel. Saue vald toetab kogukondlike heakorratalgute korraldamist, mille raames puhastatakse parke, metsaservi ja teeäärseid alasid ning viiakse ellu muid avalikku ruumi parandavaid tegevusi. Talgute traditsiooni jätkamine ja arendamine tugevdab kogukonnatunnet ning suurendab elanike vastutust oma elukeskkonna eest, aidates seeläbi kaasa prügistamise ennetamisele pikaajaliselt.

Lisaks kogukondlikele ja korrastavatele meetmetele on oluline roll ka järelevalvel. Prügistamisega seotud rikkumiste korral tehakse koostööd jäätmevedajate, maaomanike ja riigiasutustega ning vajaduse korral algatatakse menetlusi. Prügistamise vähendamise pikaajaline eesmärk on kujundada hoiak, mille kohaselt avaliku ruumi hoidmine on ühine vastutus. Selle saavutamiseks tuleb kombineerida regulaarset teavitustööd, kogukondlikku kaasamist, tõhusat järelevalvet ning probleemsete objektide süsteemset käsitlemist.

7 Jäätmehoolduse rahastamine ja tegevuskava

Saue valla jäätmehoolduse rahastamine peab tagama nii seadusest tulenevate kohustuste täitmise kui ka riiklike liigiti kogumise sihtarvude saavutamise. Saue vald planeerib jätkata olemasoleva korraldatud jäätmeveolepinguga ja rahastusmudeliga, milles tuginetakse vallaeelarvele. Valla eelarvest jäätmehoolduse korraldamiseks ja arendamiseks, sealhulgas jäätmete liigiti kogumise ning taaskasutamise sihtarvu saavutamiseks, vajalikud kulud on:

1) kogumismahutite ja kogumispunktidega seotud kulud;
2) väljaspool korraldatud jäätmevedu kogutavate jäätmete veo ja selle ettevalmistamise kulud;
3) väljaspool korraldatud jäätmevedu kogutud jäätmete käitlemise kulud;
4) jäätmekäitluskoha rajamise, kasutamise, sulgemise ja järelhoolduse kulud, sealhulgas jäätmekäitluskoha rajamise ettevalmistamise kulud;
5) korduskasutuslahendustega ja jäätmetekke vältimisega seotud kulud;
6) andmehalduse, sealhulgas jäätmevaldajate registri pidamise ja jäätmevaldajatega arveldamise kulud;
7) jäätmeteemalise teavitamise ja nõustamise kulud;
8) jäätmeseaduse nõuete täitmise järelevalve kulud;
9) muud kulud, mille eesmärk on parandada jäätmehooldust või saavutada jäätmete liigiti kogumise ja taaskasutamise sihtarve.

Valla eelarveandmed näitavad, et jäätmekäitlusega seotud kulud on märkimisväärsed ja kasvutrendis. Valla eelarveandmete põhjal oli 2025. aastal jäätmekäitluse kuludeks planeeritud 251 000 eurot, tegelik kulu ulatus 308 909 euroni. 2026. aastaks on kavandatud 280 800 eurot, mis jääb alla eelneva aasta tegelikule kulule. 2025. aastal moodustasid jäätmeplatside opereerimise kulud 185 788 eurot. Lisaks tasuti Pääsküla jäätmejaama kasutamise eest 42 153,78 eurot ning Keila jäätmejaama kasutamise eest 39 742,39 eurot. Seega on valdav osa eelarvelistest kuludest seotud jäätmejaamade ja -platside kasutamisega. Täiendavalt korraldati kogumisringe eterniidile (11 436,28 eurot), vanarehvidele (2354,15 eurot) ja ohtlikele jäätmetele (5 250,39 eurot). Jäätmehooldusega on osaliselt seotud ka tänavaprügikastide tühjendamise ning avalike alade korrashoiu kulud (183 571,10 eurot), mis kajastuvad teise struktuuriüksuse eelarves, kuid on sisuliselt seotud jäätmekäitlusega. Eelnevatele kuludele lisanduvad valdkondlike teenistujate palgad.

Selline rahastusmudel tähendab, et märkimisväärne osa jäätmehoolduse kuludest kaetakse üldistest maksutuludest. See toob kaasa olukorra, kus kulude kandmine ei ole otseselt seotud jäätmete tekitamise mahuga ning puudub piisav motivatsioon ja hinnasignaal käitumise muutmiseks. Samal ajal on vallal seadusest tulenev kohustus saavutada olmejäätmete liigiti kogumise sihtarvud. Nende sihtarvude mittetäitmisel kaasnevad omavalitsusele nii rahalised kui maine riskid. See tähendab eelkõige võimalust jääda ilma riiklikest projektipõhistest toetusmeetmetest ja investeeringutest. Lisaks võib Keskkonnaamet sihtarvude saavutamata jätmise korral esitada kohalikule omavalitsusele ettekirjutuse ning rakendada sunniraha (alates 2031. aastast).

Seetõttu on vajalik hinnata jäätmehoolduse rahastamist terviklikult ning viia see vastavusse jäätmeseaduse põhimõtetega. Alternatiivse korraldatud jäätmeveo rakendamine võimaldaks suunata suurem osa jäätmehoolduse kuludest jäätmetekitajatele, tagada süsteemi finantsiline jätkusuutlikkus, luua selgem majanduslik motivatsioon jäätmete liigiti kogumiseks ning katta jäätmehoolduse arendamiseks vajalikud investeeringud ilma vallaeelarve ebaproportsionaalse

koormuseta. Kuivõrd olemasolev korraldatud jäätmeveo leping kehtib 2030. aastani ja selle varasem lõpetamine tekitab täiendavaid kulusid, siis alternatiivse korraldatud jäätmeveo rakendamise võimalust kaalutakse järgmise perioodi lepingus.

Arvestades jäätmejaamade kulude suurt osakaalu ning olemasolevat munitsipaalmaad jäätmepunktide ümbruses, on põhjendatud kaaluda vähemalt ühe jäätmepunkti arendamist täiemahuliseks jäätmejaamaks ning koostööd jätkata mahupõhise tasustamise põhjal. Selline investeering peab aga olema seotud selge ja jätkusuutliku rahastusmudeliga ning esialgu jätkatakse eelkõige jäätmepunktide teenuste laiendamisega.

Järgnevas tegevuskavas esitatakse meetmed ja investeeringud, mis on vajalikud liigiti kogumise sihttaseme saavutamiseks. Tegevuste juures on määratletud võimalikud rahastusallikad, mis võimaldavad hinnata nii vallaeelarve koormust kui ka alternatiivsete rahastusmehhanismide rakendamise vajadust. Tegevuskava rakendamise tuleb tegevusi korrigeerida iga-aastase jäätmekava ülevaatuse põhjal ning lähtuda olmejäätmete liigiti kogumise sihtmäära saavutustasemest. Samuti tuleb kaaluda varasemat korraldatud jäätmeveo hanke läbiviimist ning kehtiva regulatsiooni täitmise üle tehtava järelevalve mahu suurendamist.

Tabelis on kasutusel järgnevad lühendid:

- VV – vallavalitsus
- VE - finantseerimine vallaeelarvest ja/või jäätmeveo teenustasust;
- TKO – taaskasutusorganisatsioon;
- F – potentsiaalne finantseerimine projektipõhiselt toetusmeetmetest ja -fondidest (struktuurifondid, keskkonnaprogramm jm)

Tabel 9. Tegevuskava

Jrk.nr.	Tegevus	2027	2028	2029	2030	Teostajad/ rahastusallikad
Strateegiline eesmärk 1 – jäätmetekke vältimise ja korduskasutuse edendamine						
1.1	Avalikele üritustele kehtivate jäätmehooldusalaste nõuete lisamine jäätmehoolduseeskirja	X	-	-	-	VV/VE
1.2	Korduskasutusruumi loomise võimaluse analüüs keskuste jäätmepunktides	X	-	-	-	VV/VE
1.3	Valla hankespetsialisti osalemine keskkonnahoidlike hangete rakendamise koolitusel	X	-	-	X	VE/VE
1.4	Toidujagamiskapi toimimise toetamine ja nähtavuse suurendamine ning võimalusel teenuse laiendamine	X	X	X	X	VV/VE, F
1.5	Koostöö arendamine korduskasutusorganisatsioonidega eesmärgiga luua professionaalne korduskasutusvõrgustik	X	X	X	X	VV/VE
1.6	Koostöös korduskasutusorganisatsioonidega korduskasutuseks kõlblike esemete kogumisringide korraldamine	X	X	X	X	VV/VE
1.7	Korduskasutust edendavate ürituste korraldamise toetamine ja nähtavuse suurendamine	X	X	X	X	VV/VE
1.8	Parandustöökodade ja -töötubade korraldamise toetamine ja nähtavuse suurendamine	X	X	X	X	VV/VE,F
Strateegiline eesmärk 2 – jäätmete liigiti kogumise ja ringlussevõtu edendamine						
2.1	Jäätmepunktide teenuste laiendamine (vastuvõetavate jäätmeliikide nimekirja laiendamine)	X	-	-	-	VV/ VE, F
2.2	Kalmistutele (Nissi ja Laitse) aia- ja haljastusjäätmete konteinerite paigaldamine	X	-	-	-	VV/ VE, F
2.3	**Linnalistes piirkondades tekkekohal pakendijäätmete kogumise edendamine**	X	X	X	X	VV/VE
2.4	**Biojäätmete tekkekohal liigiti kogumise ja eelkõige kompostimise edendamine**	X	X	X	X	VV/VE
2.5	Kaalutakse täiendavate avalike pakendikogumispunktide rajamist hajaasustusse ja suvilapiirkondadesse	-	X	-	-	VV/VE
2.6	Elektroonikaromu ja ohtlikke jäätmete kogumisringi korraldamine	X	X	X	X	VV/ VE, F
2.7	Liigiti kogumise sihtmäära saavutamise taset arvestades kaalutakse uue korraldatud jäätmeveo hanke varasemat korraldamist	-	-	X	-	VV/VE
2.8	Uue korraldatud jäätmeveo hanke korraldamise korral hange elanikele tekkekohal pakendijäätmete kogumismahutite soetamiseks	-	-	X	-	VV/VE, F
2.9	Uue korraldatud jäätmeveo hanke korraldamise korral tiheasustuses asuvate avalike pakendite kogumispunktide kujundamine klaaspakendi kogumispunktideks	-	-	X	-	VV/ VE, F
2.10	Koostöö naaberomavalitsustega jäätmemajanduses	X	X	X	X	VV/VE
Strateegiline eesmärk 3: Keskkonnateadlikkuse pidev suurendamine ettevõtete ja elanike seas						
3.1	Valla veebilehe pidev kaasajastamine jäätmealase teabe osas	X	X	X	X	VV/ VE
3.2	Jäätmealase teabe edastamine valla infolehes ja sotsiaalmeediakanalites kord kvartalis, sh info järelevalve ja liigiti kogumise tulemuslikkusest	X	X	X	X	VV/ VE
3.3	Liigiti kogumisalaste teabepäevade korraldamine lasteaedades ja/või koolides	X	X	X	X	TKO/TKO
3.4	Korteriühistute personaalne nõustamine (2% korteriühistutest aastas)	X	X	X	X	TKO/TKO
3.5	Valla hallatavate haridusasutuste hõlmamine Rohelise kooli programmi	X	X	X	X	VV/VE
3.6	Keskkonnateemaliste teavituskampaaniate korraldamine	X	X	X	X	VV/VE
Strateegiline eesmärk 4: Jäätmekäitlusalase järelevalve tõhustamine						
4.1	Jäätmevaldajate registri haldamine ja selle ajakohasena hoidmine	X	X	X	X	VV/ VE
4.2	Järelevalve valdkondlike lepingute täitmise üle	X	X	X	X	VV/ VE
4.3	Kontroll korraldatud jäätmeveoga liitumise üle (sh vabastuse saanud kinnistute üle)	X	X	X	X	VV/ VE
4.4	Koostöös jäätmevedajaga jäätmevaldajate liigiti kogumise nõuete täitmise kontrollimine ja järelevalve läbiviimine	X	X	X	X	VV/ VE
4.5	Kontroll ehitusjäätmete liigiti kogumise ja käitlemise nõuete üle (nii otsene kui kaudne)	X	X	X	X	VV/ VE
4.6	Avalikule üritusele kehtestatud nõuete kohapealne kontroll	X	X	X	X	VV/ VE
4.7	Talgute toetamise traditsiooniga jätkamine iga aasta kevad	X	X	X	X	VV/VE
4.8	Ebaseaduslike prügi ladestuskohtade kaardistamine, likvideerimine ja perioodiline kontroll	X	X	X	X	VV/VE
4.9	Maastikupilti kahjustavate hoonete ja hoonevaremete lammutamise toetamine	X	X	X	X	VV/VE

8 Kokkuvõte

Saue valla jäätmekava 2027–2030 seab selged suunad valla jäätmehoolduse kestlikuks arendamiseks. Jäätmekava eesmärk on vähendada jäätmeteket, suurendada liigiti kogumise määra ning tagada keskkonnasõbralik jäätmekäitlus, mis toetab valla elanike ja ettevõtete heaolu ning looduskeskkonna säilimist.

Rahvastikuprognoosi kohaselt kasvab Saue valla elanike arv 2030. aastaks ligikaudu 27 369 inimeseni, mis toob kaasa potentsiaalse jäätmetekke suurenemise. Samas näitab prognoos, et olmejäätmete teke väheneb mõõdukalt, kui rakendatakse efektiivseid meetmeid. Olmejäätmete liigiti kogumise määr peab jõudma 2027. aastaks vähemalt 67%-ni ja 2030. aastaks 70%-ni, mis nõuab järjepidevat tööd jäätmehierarhia rakendamisel. Prognoositud andmed näitavad, et segaolmejäätmete hulk väheneb märkimisväärselt, kui suureneb biojäätmete, pakendijäätmete ja muude liigiti kogutavate jäätmete eraldamine.

Jäätmekava määratleb neli strateegilist eesmärki: jäätmetekke vältimise ja korduskasutuse edendamise, jäätmete liigiti kogumise ja ringlussevõtu suurendamine, keskkonnateadlikkuse tõstmine elanike ja ettevõtete seas ning jäätmekäitlusalase järelevalve tõhustamine. Need eesmärgid on omavahel seotud ja toetavad olmejäätmete liigiti kogumise sihtarvu saavutamist.

Eesmärkide saavutamiseks on vaja olulisi muudatusi jäätmehoolduse korralduses. Eelkõige on liigiti kogumise sihttasemete täitmiseks hädavajalik kas uus korraldatud jäätmevedu, mis hõlmab täiendavaid jäätmeliike või järelevalve märkimisväärne tõhustamine, sh regulaarsed kontrollid ja rikkumistele reageerimine. Ilma nende muudatusteta jääb oht, et seatud eesmärgid ei realiseeru kavandatud ajaraamis ning liigiti kogumise määr kasvab üksnes mõõdukas tempos koos teadlikkuse kasvuga. Seetõttu tuleb jäätmekava elluviimisel käsitleda korraldatud jäätmeveo uue perioodi kujundamist ja järelevalve tugevdamist mitte üksnes täiendava meetmena, vaid keskse eeltingimusena strateegiliste eesmärkide saavutamiseks. Vald jälgib perioodiliselt liigiti kogumise määra saavutamist ning otsustab, kumb lähenemine – süsteemne teenuse ümberkujundamine või järelevalve oluline võimekuse kasv (või nende kombinatsioon) – on majanduslikult ja halduslikult kõige otstarbekam ning tagab parima tulemuse.

Kokkuvõttes tagab jäätmekava rakendamine Saue vallale kestliku jäätmemajanduse, mis vähendab keskkonnamõjusid, soodustab ringmajandust ja parandab elukeskkonda. Kava perioodiline ülevaatamine võimaldab kohandada meetmeid vastavalt muutuvatele oludele, tagades pikaajalise edu.

Kasutatud materjalid

Allikmaterjalid:

- Keskkonnaamet. 2014. Kohaliku omavalitsuse jäätmekava koostamise juhendmaterjal. Versioon 08.01.2016.
- Riiklik jäätmete sortimisuuring. Lõpparuanne. Veebilink: https://keskkonnaportaal.ee/sites/default/files/2025-09/Sortimisuuringu%20aruanne%202025_0.pdf
- Riigi jäätmekava 2023– 2028 https://kliimaministeerium.ee/jaatmekava
- Keskkonnaagentuur. Patareide ja akude kogumisvõrgustiku analüüs (2024)
- Kliimaministeerium. Keskkonnahoidlikud riigihanked https://kliimaministeerium.ee/rohereform-kliima/rohereform/keskkonnahoidlikud-riigihanked
- Saue Vallavalitsuse avalike ürituste keskkonnahoidlikult korraldamise juhend. Veebilink: https://sauevald.ee/sites/default/files/documents/2024-03/Saue%20VV_avalike%20%C3%BCrituste%20keskkonnahoidlikult%20korraldamise%20juhend.pdf
- Kliimaministeerium. Toidujäätmete tekke vältimise kava. https://kliimaministeerium.ee/elukeskkond-ringmajandus/jaatmetest-ringmajanduseni/jaatmetekke-valtimine

Seadused, määrused:

- Jäätmeseadus https://www.riigiteataja.ee/akt/105052021004?leiaKehtiv
- Keskkonnajärelevalve seadus https://www.riigiteataja.ee/akt/110072020098?leiaKehtiv
- Keskkonnaministri 9. veebruari 2005 määrus nr 9 "Elektri- ja elektroonikaseadmete romude käitlusnõuded" https://www.riigiteataja.ee/akt/125042014009?leiaKehtiv
- Keskkonnaministri 10. jaanuari 2008 määrus nr 5 "Kasutatud patareide ja akude käitlusnõuded" https://www.riigiteataja.ee/akt/12910878
- Keskkonnaministri 3. juuni 2022 määrus nr 28 " Olmejäätmete liigiti kogumise ja sortimise nõuded ja kord ning sorditud jäätmete liigitamise alused[1]" https://www.riigiteataja.ee/akt/107062022022
- Keskkonnaministri 16. juuni 2011 määrus nr 33 "Romusõidukite käitlusnõuded" https://www.riigiteataja.ee/akt/120122019017?leiaKehtiv
- Keskkonnaministri määrus 14. detsembri 2015 nr 70 "Jäätmete liigitamise kord ja jäätmenimistu" https://www.riigiteataja.ee/akt/118122020026?leiaKehtiv
- Pakendiseadus https://www.riigiteataja.ee/akt/105052021002?leiaKehtiv
- Vabariigi Valitsuse 7. augusti 2008 määrus nr 124 "Patareidest ja akudest tekkinud jäätmete kogumise, tootjale tagastamise ning taaskasutamise või kõrvaldamise nõuded ja kord ning sihtarvud ja sihtarvude saavutamise tähtajad" https://www.riigiteataja.ee/akt/115102013005?leiaKehtiv
- Vabariigi Valitsuse 17. juuni 2010 määrus nr 79 "Mootorsõidukitest ja nende osadest tekkinud jäätmete kogumise, tootjale tagastamise ning taaskasutamise või kõrvaldamise nõuded ja kord ning sihtarvud ja sihtarvude saavutamise tähtajad" https://www.riigiteataja.ee/akt/115102013004?leiaKehtiv

- Vabariigi Valitsuse 17. juuni 2010 määrus nr 80 "Rehvidest tekkinud jäätmete kogumise, tootjale tagastamise ning taaskasutamise või kõrvaldamise nõuded ja kord" https://www.riigiteataja.ee/akt/117062014013?leiaKehtiv
- Vabariigi Valitsuse 20. aprilli 2009 määrus nr 65 "Elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmete kogumise, tootjale tagastamise ning taaskasutamise või kõrvaldamise nõuded ja kord ning sihtarvud ja sihtarvude saavutamise tähtajad" https://www.riigiteataja.ee/akt/102072019012?leiaKehtiv
- Vabariigi Valitsuse 8. detsembri 2011 määrus nr 148 "Jäätmete taaskasutamis- ja kõrvaldamistoimingute nimistud" https://www.riigiteataja.ee/akt/108062021008?leiaKehtiv
- Saue Vallavolikogu 29.12.2023 määrus nr 26 „Saue valla jäätmehooldusеeskiri“ https://www.riigiteataja.ee/akt/405012024008

Andmebaasid:

- Jäätmearuandluse infosüsteem https://jats.keskkonnainfo.ee/
- Keskkonnaagentuuri jäätmete infopäring alates aastast 2020 (omavalitsuse tase) https://public.tableau.com/app/profile/keskkonnaagentuur/viz/Omavalitsus-2020/Jtmeliik
- Keskkonnalubade infosüsteem http://klis.envir.ee/klis
- Keskkonnaportaal http://register.keskkonnainfo.ee
- Maa-ameti geoportaal https://keskkonnaportaal.ee/page/home-et
- Statistikaameti statistika andmebaas http://pub.stat.ee
- Eurostati andmebaas https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/explore/all/tb_eu?sort=category&lang=en&subtheme=cei&display=list

Lisad

Lisa 1. Ringmajanduse ja jäätmehoolduse õiguslikud alused ja arengudokumendid

Käesolev lisa annab ülevaate ringmajanduse ja jäätmehoolduse korraldamise õiguslikest alustest ning strateegilistest arengudokumentidest, millest Saue valla jäätmekava koostamisel lähtutakse. Saue valla jäätmehoolduse korraldamine põhineb mitmetasandilisel õigusraamistikul, mille aluseks on Euroopa Liidu õigusaktid, neid rakendavad Eesti õigusaktid ning kohaliku omavalitsuse tasandil vastu võetud õigusaktid.

1. Euroopa Liidu õigusaktid ja arengudokumendid

Euroopa Liidu jäätmepoliitika on arenenud jäätmekäitluse korrastamiselt laiemaks ringmajanduslikuks lähenemiseks. Kui varasemalt keskenduti eelkõige jäätmehierarhia rakendamisele, siis alates 2020. aastal vastu võetud ringmajanduse tegevuskavast käsitletakse jäätmehooldust osana terviklikust ringmajanduse poliitikast. Ringmajanduse tegevuskava on osa Euroopa rohelisest kokkuleppest ning suunab majandust ressursitõhususe, kestlikkuse ja konkurentsivõime suurendamisele.

Euroopa Liidu jäätmepoliitika õiguslik alus tuleneb Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELTL) artiklist 191 ning seda täpsustab Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2008/98/EÜ (jäätmete raamdirektiiv). Raamdirektiiv kehtestab viieastmelise jäätmehierarhia, mille kohaselt tuleb esmajärjekorras vältida jäätmete teket, seejärel eelistada korduskasutust, ringlussevõttu, taaskasutust ning käsitleda jäätmete kõrvaldamist sh ladestamist viimase võimalusena. Olulisel kohal on ka saastaja maksab põhimõte ja laiendatud tootjavastutus.

Ringmajanduse poliitika eesmärk on vähendada jäätmeteket, suurendada materjalide korduskasutust ja ringlussevõttu ning hoida tooteid ja materjale võimalikult kaua majanduses kasutuses. Keskmes on ringmajanduslik tootedisain, kestlik tootmine ja tarbimine ning kvaliteetne ringlussevõtt. Erilist tähelepanu pööratakse pakenditele, plastidele, tekstiilidele, elektri- ja elektroonikaseadmetele, patareidele ja akudele, toidule ning ehitussektorile.

Jäätmehoolduse üldise õigusraamistiku moodustavad lisaks jäätmete raamdirektiivile ühtne jäätmenimistu[6] ning eri jäätmevoogusid reguleerivad direktiivid, sealhulgas pakendite ja pakendijäätmete[7], patareide[8] ning elektroonikaromude[9] kohta.

Euroopa Liidu ringmajanduse poliitika eesmärk on asendada lineaarne majandusmudel ringse mudeliga, kus jäätmetekke ja esmase toorme kasutamise vajadus väheneb ning materjalide väärtus säilib võimalikult kaua. See loob aluse kestlikule majandusarengule ning toetab ka kohaliku tasandi jäätmehoolduse ja ringmajanduse arendamist, sealhulgas Saue vallas.

2 Eesti õigusaktid ja arengudokumendid

Eesti jäätmehoolduse korraldamise keskseks õigusaktiks on jäätmeseadus, mis sätestab riiklikud jäätmehoolduse eesmärgid, põhimõtted ning jäätmete käitlemise üldised nõuded. Seadus

[6] Euroopa Komisjoni otsus 2014/955/EL, millega kehtestatakse ühtne jäätmenimistu.
[7] Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2018/852 pakendite ja pakendijäätmete kohta.
[8] Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2006/66/EÜ patareide ja akude ning patarei- ja akujäätmete kohta.
[9] Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2012/19/EL elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete kohta.

määratleb jäätmehoolduse planeerimise alused ning kohaliku omavalitsuse ülesanded jäätmehoolduse korraldamisel.

Pakendi ja pakendijäätmete käitlemist reguleerib pakendiseadus, mis sätestab nõuded pakendijäätmete vältimisele, kogumisele ja taaskasutamisele ning määratleb tootjate ja tootjavastutusorganisatsioonide vastutuse. Kohaliku omavalitsuse ülesanne on tagada pakendijäätmete kogumissüsteemi toimimine viisil, mis võimaldab saavutada seaduses sätestatud sihtarvud.

Jäätmekäitluse nõuete täitmise järelevalvet reguleerib keskkonnajärelevalve seadus, mis sätestab riikliku keskkonnajärelevalve teostamise alused ning järelevalveasutuste õigused ja kohustused.

17.01.2026 jõustusid jäätmeseaduses ja pakendiseaduses ulatuslikud muudatused (nn jäätmereform), mis mõjutavad oluliselt kohalike omavalitsusüksuste rolli ja vastutust jäätmehoolduse korraldamisel. Reformi rakendamiseks on ette nähtud üleminekuperiood kuni 31. detsembrini 2030.

Jäätmereformi keskseks eesmärgiks on tugevdada kohalike omavalitsuste rolli jäätmehoolduse terviklikul korraldamisel ning parandada olmejäätmete liigiti kogumise tulemuslikkust. Selleks on kehtestatud üleriigilised sihtarvud, mille kohaselt peab olmejäätmete liigiti kogumise osakaal ulatuma 2027. aastal vähemalt 67 protsendini ning suurenema järk-järgult kuni 75 protsendini aastaks 2035. Sihtarvude saavutamine on otseselt seotud ringlussevõtu mahu suurendamise ja jäätmete keskkonnamõju vähendamisega.

Muudeti korraldatud jäätmeveo ja jäätmekäitluse teenuse tellimise korraldust ning sätestati, et jäätmete vedu ja jäätmete edasine käitlus hangitakse eraldi teenustena, mis tähendab selgemat rollijaotust ja eraldi hankemenetluste läbiviimist. Täpsustati jäätmeveo teenustasu kujunemise põhimõtteid, et tagada läbipaistev ja stabiilne valdkonna rahastus. Ühildati paber- ja kartongpakendijäätmete kogumine paberi- ja kartongijäätmete (vanapaberi) kogumisega. Loodi alused jäätmete liikumise paremale jälgitavusele ja aruandluse tõhustamisele, mis annab ka kohalikele omavalitsustele parema ülevaate liigiti kogumise edenemisest.

Olulisi muudatusi tehti ka pakendiseaduses. Hiljemalt 2030. aasta lõpuks peab kohaliku omavalitsuse üksus olmes tekkivate tagatisrahata pakendijäätmete kogumise korraldama korraldatud jäätmeveoga. Tiheasustusaladel tuleb edaspidi tagada pakendijäätmete kogumine vähemalt kahte eraldi mahutisse:

- paber- ja kartongpakend koos paberi- ja kartongijäätmetega ning
- joogikartong koos plast- ja metallpakendijäätmetega.

Klaaspakendijäätmeid kogutakse kas avalike kogumismahutite kaudu või tekkekohal eraldi mahutis. Sellest tulenevalt kujuneb tiheasustusaladel minimaalseks kogumislahenduseks nelja mahuti süsteem: paberi- ja kartongijäätmed, plast-, metall- ja joogikartongpakend, biojäätmed ning segaolmejäätmed.

Hajaasustusaladel korraldab kohaliku omavalitsuse üksus tagatisrahata pakendijäätmete liigiti kogumise kas tekkekohal või avalike kogumispunktide kaudu, eristades paber- ja kartongpakendi, plast- ja metallpakendi koos joogikartongiga ning klaaspakendi.

Olmes tekkivate tagatisrahata pakendijäätmete kokku kogumise korraldamine on tulevikus küll kohaliku omavalitsuse üksuse ülesanne, kuid taaskasutusorganisatsioonid vastutavad nende pakendijäätmete kogumiskulude ning käitlemise ja taaskasutuse sihtarvude täitmise eest. Kokku

kogutud pakendijäätmete üleandmine toimub kohaliku omavalitsuse üksuse ja taaskasutusorganisatsioonide vahelise kokkuleppe alusel.

Seni kuni kohaliku omavalitsuse üksuses ei ole rakendunud uut korda, millega oleks pakendijäätmed hõlmatud korraldatud jäätmeveoga, on taaskasutusorganisatsioonid kohustatud korraldama olmes tekkivate tagatisrahata pakendijäätmete kokku kogumist.

Kohalike omavalitsuste jäätmekavad lähtuvad eelkõige riigi jäätmekavast 2023–2028, mille kolm strateegilist suunda on:

1. jäätmetekke vältimine ja korduskasutuse edendamine;
2. materjaliringluse suurendamine;
3. jäätmekäitluse keskkonnamõju vähendamine.

Lisaks suunavad valdkonda riiklik keskkonnastrateegia[10] ning keskkonnavaldkonna arengukava (KEVAD)[11], mis on hetkel koostamisel.

3 Saue valla jäätmekäitlusalased õigusaktid ja arengudokumendid

Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 37 lg 1 kohaselt peab igal omavalitsusüksusel olema arengukava, milles määratletakse valla lühi- ja pikaajalised arengueesmärgid ning nende saavutamiseks kavandatavad tegevused. Saue valla arengukava 2025–2035 on strateegiline alus valla arengusuundade määratlemisel ning investeeringuotsuste kavandamisel ja elluviimisel.

Arengukava jäätmemajanduse valdkonna eesmärgina on sätestatud, et „Saue valla jäätmemajandus on korraldatud keskkonnasõbralikult ja kestlikult“. Valdkonna eesmärkide saavutamist hinnatakse muu hulgas Saue valla elanike rahuloluküsitluse tulemuste alusel, mis kajastavad rahulolu prügiveo ja jäätmekäitluse teenustega. Jäätmehoolduse arendamist käsitletakse detailsemalt Saue valla jäätmekavas, mis täpsustab arengukavas seatud eesmärkide elluviimist ja meetmeid.[12]

Saue valla jäätmehooldust reguleerib eelkõige Saue Vallavolikogu 28.12.2023 määrusega nr 26 vastu võetud „Saue valla jäätmehoolduseeskiri“ (viimase redaktsiooni jõustumine 08.01.2024). Jäätmehoolduseeskirjaga sätestatakse Saue vallas jäätmehoolduse korraldamise üldised nõuded, korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmeliigid, veopiirkonnad, jäätmeveo sagedus ja aeg, jäätmeveo teenustasu kujunemise põhimõtted, samuti jäätmehoolduse üle järelevalve teostamise kord ja jäätmekäitluse arendamise põhimõtted valla territooriumil. Eeskiri on kohustuslik kõigile Saue valla territooriumil jäätmeid tekitavatele isikutele ning loob kohaliku õigusliku aluse jäätmehoolduse süsteemseks korraldamiseks.

[10] Eesti Keskkonnastrateegia aastani 2030 . Veebilink: https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/0000/1279/3848/12793882.pdf
[11] Keskkonnavaldkonna arengukava 2030. Veebilink: https://kliimaministeerium.ee/kevad
[12] Saue valla arengukava 2025-2035. Veebilink: https://www.riigiteataja.ee/akt/403102025049

Lisa 2. Jäätmekava rakendamisega kaasnev keskkonnamõju

Saue valla jäätmekava rakendamine mõjutab keskkonda eelkõige jäätmehoolduse korralduslike muudatuste, liigiti kogumise laiendamise ning jäätmeveosüsteemi arendamise kaudu. Mõju avaldub peamiselt jäätmevoogude ümberjaotumises, ladestamise ja põletamise vähenemises ning järelevalve tugevdamises.

Jäätmetekke vältimine ja korduskasutus vähendavad jäätmete kogumahtu ning loodusressursside kasutamist, mis omakorda vähendab jäätmete vedamise, käitlemise ja ladestamisega kaasnevat keskkonnakoormust. Liigiti kogumise ja ringlussevõtu suurendamine vähendab segaolmejäätmete hulka ja ladestamist ning põletamist, sealhulgas biojäätmete eraldi kogumise kaudu metaani teket prügilates. Materjalide ringlussevõtt vähendab esmase toorme kasutamise vajadust. Järelevalve ja teadlikkuse suurendamine aitavad vähendada ebaseaduslikku jäätmekäitlust ning sellega seotud pinnase, põhjavee ja õhu saastamise riski.

Võimalikud negatiivsed mõjud on seotud jäätmeveo sageduse ja liikluskoormuse suurenemisega, mis võib ajutiselt suurendada müra ja heitmeid, eelkõige tiheasustusaladel. Mõju ulatus sõltub veomarsruutide optimeerimisest ja kasutatavast tehnikast ning seda leevendatakse tõhusa veokorralduse ja dubleerivate veoringide vältimise kaudu. Juhul kui arendatakse või laiendatakse jäätmekäitlusrajatisi, hinnatakse nende mõju eraldi vastavates menetlustes.

Jäätmekava rakendamine toetab kasvuhoonegaaside heite vähendamist eelkõige ladestamise ning põletamise vähenemise ja materjalide ringlussevõtu suurenemise kaudu. Biojäätmete eraldi kogumine vähendab prügilates tekkivat metaani ning materjalide taaskasutus vähendab energiakulukat esmase toorme tootmist. Jäätmetekke vältimise meetmed mõjutavad ressursikasutust laiemalt, vähendades vajadust uute toodete tootmiseks ja jäätmekäitluseks, mistõttu on mõju süsteemne ning ulatub osaliselt ka väljapoole valla territooriumi.

Käesolev jäätmekava ei näe ette tegevusi, mis hõlmaksid uute olulise keskkonnamõjuga rajatiste rajamist Natura 2000 võrgustiku aladele või muudele kaitstavatele loodusobjektidele Saue valla territooriumil. Kavandatud tegevused on peamiselt seotud olemasoleva jäätmehooldussüsteemi arendamisega ning eeldatavalt ei avalda otsest negatiivset mõju kaitstavatele aladele ega elupaikadele. Konkreetsete investeeringute või rajatiste arendamise korral hinnatakse mõju eraldi vastava menetluse käigus.

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (KeHJS) § 33 lõike 1 kohaselt on keskkonnamõju strateegiline hindamine kohustuslik juhul, kui strateegilise planeerimisdokumendi alusel kavandatakse KeHJS § 6 lõikes 1 nimetatud tegevusi või kui kavandataval tegevusel võib eeldatavalt olla oluline keskkonnamõju. Käesoleva jäätmekavaga selliseid tegevusi ei kavandata ning kavandatud meetmed ei too kaasa olulist pöördumatut mõju looduskeskkonnale, inimeste tervisele, varale ega kultuuripärandile. Seetõttu ei ole jäätmekava elluviimiseks vajalik keskkonnamõju strateegiline hindamine, võimalike konkreetsete projektide mõju hinnatakse edasistes menetlustes vastavalt kehtivatele õigusaktidele.

Lisa 3. Täiendav ülevaade jäätmeliikidest

1. Ehitus- ja lammutusjäätmed

Ehitus- ja lammutusjäätmed tekivad hoonete ja rajatiste ehitamisel, renoveerimisel, ümberehitamisel või lammutamisel. Nende hulka kuuluvad muu hulgas betoon, tellised, puit, metall, klaas, ehituskivid ning muud ehitusmaterjalid. Samuti käsitletakse ehitusjäätmetena asbesti või muid ohtlikke aineid sisaldavaid materjale ning ehitustööde käigus väljakaevatud pinnast, mida ei kasutata objektil edasiste tööde tegemiseks.

Euroopa Liidu jäätmeraamdirektiivi kohaselt tuleb taaskasutada vähemalt 70% ehitus- ja lammutusjäätmetest. Eestis on see eesmärk ületatud – 2021. aastal suunati taaskasutusse ligikaudu 90% jäätmetest. Samas moodustab suure osa taaskasutusest tagasitäide, samas kui jäätmehierarhia kohaselt tuleks eelistada materjalina ringlussevõttu. Riigi jäätmekava 2023–2028 seab eesmärgiks saavutada 40% ringlussevõtu tase aastaks 2028.

Suurema korduskasutuse ja ringlussevõtu eelduseks on jäätmete liigiti kogumine, mis tagab materjalidele parema kvaliteedi ja seeläbi paremad võimalused materjalide kasutuselevõtuks. Hetkel puuduvad riiklikul tasandil nõuded ehitus- ja lammutusjäätmete liigiti kogumisele. See, milliseid jäätmeliike tuleb liigiti koguda, on reguleeritud kohalike omavalitsuste jäätmehoolduseeskirjadega, kuid nõuete ulatus ja järelevalve võimekus on omavalitsustes väga erinev. Saue valla jäätmehoolduseeskirja kohaselt tuleb ehitus- ja lammutusjäätmed koguda tekkekohas liigiti. Samas võimaldab eeskirja § 29 lg 5 anda jäätmed sorteerimata üle vastava loaga ettevõttele, kui kohapealne sorteerimine ei ole võimalik või majanduslikult otstarbekas[13]. See võib vähendada liigiti kogumise ulatust ning vajadusel tuleks kaaluda eeskirja täpsustamist.

Saue valla haldusterritooriumil on viimase viie aasta keskmisena liigiti kogutud ehitus- ja lammutusjäätmete osakaal moodustanud ligikaudu 94,6% kogu tekkinud ehitusjäätmete kogusest. Suurima osa nende jäätmete tekkest annavad ettevõtted ning kogused on aastate lõikes olnud märkimisväärselt kõikuvad. Viimase viie aasta jooksul on ehitus- ja lammutusjäätmete aastane kogus jäänud vahemikku 27 648–86 302 tonni (keskmiselt 48 033 tonni). 2021. aastal oli ehitus- ja lammutusjäätmete teke ebatavaliselt kõrge eelkõige kivide ja pinnase jäätmetekke tõttu (kood 17 05 04, 37 519 tonni). Samas ehitus- ja lammutussegaprahi teke on jäänud 1 748- 2 806 tonni vahemikku. Ehitus- ja lammutusjäätmete taaskasutus viimase viie aasta keskmisena on 119 530 tonni. **Saue valla ehitus- ja lammutusjäätmete statistika on tugevalt mõjutatud maavaradega seotud tegevustest.** Saue valla haldusterritooriumil peamiselt tekkinud ja kogutud ehitus- ja lammutusjäätmete liigiline jaotus ning kogused 98,6% ulatuses on esitatud tabelis 1. Viie aasta keskmisena moodustas kogutekkest 51% bituumenitaolised segud (kood 17 03 02), 34% kivid ja pinnas (kood 17 05 04), 6 % raud ja teras (kood 17 04 05) ning 5% ehitus- ja lammutuspraht).

[13] Saue valla jäätmehoolduseeskiri. Veebileht: https://www.riigiteataja.ee/akt/405012024008

Tabel 1. 98,6 protsenti ehitus- ja lammutusjäätmete kogutekkest (sealhulgas kogutud) Saue valla haldusterritooriumi ettevõtetes (E) ja majapidamistes (M) aastatel 2020–2024 tonnides. Allikas: Keskkonnaagentuur.

Jäätmeliik	Jäätmeliigi nimetus	2020		2021		2022		2023		2024	
		E	M	E	M	E	M	E	M	E	M
17 01 01	Betoon	294	0	520	0	190	7	711	4	646	14
17 01 07	Betooni-, tellise-, plaadi- või keraamikatootesegud, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 17 01 06*	905	7	327	12	63	70	249	707	274	226
17 02 01	Puit	137	3	114	3	628	57	125	0	67	22
17 03 02	Bituumenitaolised segud, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 17 03 01*	25 137	6	41 625	1	18 654	0	7 419	0	23 263	0
17 04 05	Raud ja teras	1 668	922	1 652	1 071	1 832	822	1 250	844	899	701
17 05 04	Kivid ja pinnas, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 17 05 03*	4 049	756	37 460	60	2 100	0	32 170	82	15 104	62
17 09 04	Ehitus- ja lammutussegapraht, mida ei ole nimetatud koodinumbritega 17 09 01*, 17 09 02* ja 17 09 03*	1 896	115	2 587	219	2 050	741	1 440	309	1 685	145

Tõenäoliselt ületab ehitus- ja lammutusjäätmete eelkõige segaprahi tegelik tekkemaht ametlikes andmekogudes kajastuvaid koguseid, kuna eriti majapidamistes tekkiv osa ehitusprahist suunatakse endiselt osaliselt segaolmejäätmete hulka või kasutatakse kohapeal taaskasutuseks. Arvestades, et ehitus- ja lammutusjäätmete teke on tihedalt seotud ehitusaktiivsuse tasemega, mis omakorda sõltub majandusolukorrast, võib ka tulevikus prognoosida nende jäätmeliikide koguste märkimisväärset kõikumist.

1.1. Ehitus- ja lammutusjäätmete kogumis- ja käitlussüsteem

Saue valla elanikel on võimalus ehitus- ja lammutusjäätmed üle anda Keila ja Pääsküla jäätmejaamas. Teatud jäätmeliike, sealhulgas akna- ja lehtklaasi, võetakse vastu ka Saue linna jäätmete kogumispunktis ning Kaasiku ja Riisipere aleviku jäätmeplatsil.

Vallas kehtiva jäätmehoolduseeskirja kohaselt tuleb ehitus- ja lammutusjäätmed koguda juba tekkekohas liigiti. Ehitamisel tuleb eraldi koguda ohtlikud jäätmed, vanapaber ja papp, puidujäätmed, metallijäätmed, püsijäätmed ja mineraalsed jäätmed (kivid, krohv, betoon, kips jne), plastijäätmed (sh kile), raudbetoon ja betoondetailid, muud jäätmed. Saue valla jäätmehoolduseeskirja kohaselt kui jäätmete kohapealne sorteerimine ei ole võimalik või ei ole majanduslikult põhjendatud, tuleb jäätmed suunata töötlemiseks vastavat luba omavale jäätmekäitlejale.

Liigiti kogutud ehitus- ja lammutusjäätmed tuleb võimalusel taaskasutada või anda üle edasiseks käitlemiseks vastava keskkonnaloaga ettevõttele. Ohtlikud ehitusjäätmed – sh asbesti sisaldavad materjalid, värvi-, laki-, liimi- ja vaigujäätmed ning neid sisaldanud pakendid, samuti

naftasaadustega saastunud pinnas ja muud ohtlikke aineid sisaldavad ehitusmaterjalid – tuleb koguda eraldi ning üle anda vastavat käitlusõigust omavale jäätmekäitlejale.

2. Ohtlikud jäätmed ning nende kogumis- ja käitlussüsteem

Ohtlikeks jäätmeteks loetakse jäätmed, mille omadused või koostis võivad põhjustada kahju inimese tervisele, varale või ümbritsevale keskkonnale. Nende jäätmete ringlussevõtule ei ole seni kehtestatud konkreetseid sihtarve ei Eesti ega Euroopa Liidu tasandil.

Tabelis 2 on esitatud Saue vallas kogutud peamised ohtlike jäätmete liigid ja tähtsamad alamliigid (97% kogutekkest). Viimase viie aasta andmed näitavad, et ohtlike jäätmete koguteke on olnud üsna stabiilne. Valla haldusterritooriumil ohtlike jäätmete taaskasutamist ei toimu ning kõik kogutud ohtlikud jäätmed suunatakse edasiseks töötlemiseks valla territooriumilt välja.

Tabel 2. Saue vallas peamised (97% ulatuses) kogutud ohtlikud jäätmed (kõik * jäätmekoodid) aastatel 2020-2024 tonnides. Allikas: Keskkonnaagentuur

Jäätmeliik	Jäätmeliigi nimetus	2020	2021	2022	2023	2024	Keskmine osakaal
08	Pinnakatete (värvide, lakkide ja klaasjate emailide), liimide, hermeetikute ja trükivärvide valmistamisel, kokkusegamisel, jaotamisel ja kasutamisel tekkinud jäätmed	42	57	67	58	61	8%
13	Õli- ja vedelkütusejäätmed (välja arvatud toiduõlid ning jaotistes 05, 12 ja 19 nimetatud jäätmed)	64	78	67	89	67	10%
15	Pakendijäätmed, nimistus mujal nimetamata absorbendid, puhastuskaltsud, filtermaterjalid ja kaitseriietus	37	56	63	53	48	7%
16	Nimistus mujal nimetamata jäätmed	129	202	138	262	226	27%
*16 01 04 01**	*M1 ja N1 kategooria romusõidukid*	*23*	*81*	*67*	*107*	*58*	9%
*16 01 04**	*Romusõidukid*	*35*	*38*	*19*	*77*	*101*	8%
*16 06 01**	*Pliiakud*	*40*	*42*	*40*	*49*	*58*	6%
17	Ehitus- ja lammutuspraht (sealhulgas saastunud maa-aladelt eemaldatud pinnas)	367	399	219	122	140	34%
*17 06 05**	*Asbesti sisaldavad ehitusmaterjalid*	*282*	*342*	*119*	*114*	*140*	27%
20	Olmejäätmed (kodumajapidamisjäätmed ja samalaadsed kaubandus-, tööstus- ja ametiasutusjäätmed), sealhulgas liigiti kogutud jäätmed	23	75	112	65	137	11%
Koguteke aastate lõikes ja viie aasta keskmine		681	884	697	672	697	726

Tavaliselt kodumajapidamises (kood 20) tekkivad ohtlikud jäätmed on aegunud ravimid, elavhõbeda kraadiklaasid, kodukemikaalid, vanaõli, õlised kaltsud, õlifiltrid, värvi-, laki-, liimi- ja lahustijäägid, väetised ja pestitsiidid, rotimürk jm biotsiidid, kompaktlambid (ehk säästupirnid), päevavalguslambid, patareid ja akud.

2024. aasta andmete põhjal moodustasid elanike poolt üle antud ohtlikest jäätmetest suurima osa romusõidukid, ohtlikke aineid sisaldav puit ning ohtlikke aineid sisaldavad värvid, trükivärvid, liimid ja vaigud. Arvestades elanike teadlikkuse ja liigiti kogumise harjumuste järkjärgulist paranemist, võib eeldada, et edaspidi suureneb ohtlike jäätmete kogumine mõõdukalt.

Kodumajapidamistes tekkivaid ohtlikke jäätmeid on elanikel võimalik tasuta üle anda Keila ja Pääsküla jäätmejaamas ning Saue linna jäätmete kogumispunktis, Kaasiku ja Riisipere aleviku jäätmeplatsil. Lisaks toimuvad igal aastal kevadeti ka jäätmete kogumisringid. Kogumisringide ajal saavad Saue valla elanikud ära anda kodumajapidamises tekkivaid ohtlikke jäätmeid, velgedeta vanarehve, elektroonikajäätmeid ja eterniiti.

3. Probleemtooted

3.1. Elektri- ja elektroonikaseadmed ning nende kogumis- ja käitlussüsteem

Elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmed on üks kiiremini kasvavaid jäätmeliike. Nendes jäätmetes leidub väärtuslikke metalle, kuid samal ajal ka mitmeid keskkonnale ohtlikke aineid, näiteks elavhõbe, tina, kaadmium ja freoonid. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2012/19/EL sätestab (artikkel 7, lõige 1) elektri- ja elektroonikajäätmete kogumise ning taaskasutamise sihtarvud. Alates 2019. aastast peab igas liikmesriigis koguma vähemalt 65% eelneva kolme aasta jooksul turule lastud elektri- ja elektroonikaseadmete keskmisest massist. Keskkonnaagentuuri arvutuste järgi oli Eestis elektroonikajäätmete kogumise määr 2020. aastal 61,5%.

Saue vallas on elektroonikajäätmete teke viimase viie aasta jooksul olnud kerges tõusutrendis, jäädes vahemikku 42,45- 75,53 tonni aastas. **Tulevikus võib oodata koguste mõõdukat kasvu, mida mõjutab nii kogumissüsteemide tõhustumine kui ka elektroonikaseadmete laiem levik ja vananemine.**

Elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmed tuleb eraldi koguda ning viia kas spetsiaalsesse kogumispunkti või müügikohta, kui soetatakse uus seade. Eestis korraldavad tootjavastutusorganisatsioonid MTÜ Eesti Elektroonikaromu ja MTÜ EES-Ringlus tootjate poolt neile pandud kohustuste täitmist elektri- ja elektroonikaseadmete ning patareide ja akude osas. Saue valla elanikud saavad oma elektroonikajäätmed tasuta viia Pääsküla ja Keila jäätmejaama ning Saue linna jäätmete kogumispunkti, Kaasiku ja Riisipere aleviku jäätmeplatsi konteineritesse.

Lisaks võtab iga elektri- ja elektroonikaseadmeid müüv kauplus, mille müügipindala on vähemalt 400m^2 lõppkasutajalt vastu väikeseid (suurusega kuni 25 cm) elektri- ja elekroonikaseadmete jäätmeid, olenemata sellest, kas sama liiki seadmeid müüakse, või kas ostetakse uus seade. Jäätmete töötlemise kulud katavad tootjavastutusorganisatsioonid.

Tabel 3. Saue vallas kogutud elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmed aastatel 2020-2024 tonnides. Allikas: Keskkonnaagentuur.

Elektri- ja elektroonikaseadmete ning muude seadmete ja aparaatide jäätmed - 16 02; 20 01 35* ja 20 01 36	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Ettevõtetelt	6,8	31,6	12,2	4,7	11,6
Saadud kodumajapidamistelt	35,6	44,0	50,4	40,0	44,2
Koguteke (sh kogutud)	42,5	75,5	62,6	44,7	55,8

3.2. Patareid ja akud ning nende kogumis- ja käitlussüsteem

Eestis on patareide kogumise miinimummäär 45%. 2022. aastal oli kogumise määr 43,7%, mis on veidi alla sihttaseme. Euroopa Liidu uued eesmärgid näevad ette kogumise määra tõusu järgmise kümnendi jooksul, 2028. aastaks tuleb saavutada kogumise määr 63% ja 2031. aastaks 73%. Patareimäärusest lisandub nüüd ka eraldi kogumise määr kergtranspordivahendite akudele – 2029. aastaks tuleb saavutada kogumise määr 51% ja 2032. aastaks 61%. **Saue vallas on patarei- ja akujäätmete kogumine olnud valdavalt seotud pliiakudega, samas kui**

olmejäätmetest pärit patareide ja akude osakaal on olnud väike. See võib tähendada, et patareisid ei koguta liigiti.

Nagu elektroonikajäätmete puhul, korraldavad Eestis patareide ja akude tootmise ja müügiga tegelevad ettevõtted oma tootjavastutuslikke kohustusi MTÜ Eesti Elektroonikaromu ja MTÜ EES-Ringlus kaudu. Saue valla elanikud saavad kasutatud patareisid ja akusid viia nimetatud organisatsioonide kogumispunktidesse, Pääsküla ja Keila jäätmejaama ning Saue linna jäätmete kogumispunkti, Kaasiku ja Riisipere aleviku jäätmeplatsi konteineritesse, samuti on võimalik need tagastada kauplustes asuvates kogumiskastidesse. Vanade akude ja patareide kogumise põhimõte näeb ette, et kõik kauplused, mis müüvad uusi patareisid või akusid, peavad need vanad seadmed tasuta vastu võtma. Suuremad jaemüügikettid, kust on võimalik kasutatud patareisid ja akusid tagastada, on näiteks Rimi , Euronics, Bauhof ning Coop (sh Maksimarket). Viimaste puhul ei pruugi aruandluses kajastuda täpne tagastatud toodete kogus konkreetse omavalitsuse kohta, mistõttu Saue vallas kogutud patarei- ja akujäätmete tegelik maht võib erineda aruannetes näidatust.

Tabel 4. Saue vallas kogutud patarei- ja akujäätmed aastatel 2020-2024 tonnides. Allikas: Keskkonnaagentuur.

Patareid ja akud - 16 06; 20 01 33* ja 20 01 34	2020	2021	2022	2023	2024
Ettevõtetelt	5,04	4,92	3,49	6,76	6,55
Saadud kodumajapidamistelt	35,98	39,71	38,35	43,35	52,55
Koguteke (sh kogutud)	41,03	44,63	41,84	50,11	59,10

3.3. Romusõidukid ning nende kogumis- ja käitlussüsteem

Romusõidukite käitlemist reguleerivad nõuded on kehtestatud keskkonnaministri 16. juuni 2011. aasta määrusega nr 33 „Romusõidukite käitlusnõuded“, millega sätestatakse tingimused romusõidukite lammutamiseks ning esitatakse nõuded vastava tegevusega tegelevatele ettevõtjatele. Alates 1. jaanuarist 2015 lasub mootorsõidukite tootjatel kohustus tagada, et romusõidukitest võetakse taaskasutusse vähemalt 95% nende aastasest keskmisest massist. Sealjuures peab korduskasutusse ja ringlusse suunatud osakaal moodustama minimaalselt 85% romusõidukite keskmisest massist. Eesti kohta kogutud andmete põhjal ulatus romusõidukite taaskasutamise määr 2020. aastal 91,3 protsendini ning ringlussevõtu määr 87,2 protsendini. Sellest tulenevalt on ringlussevõtu sihttase saavutatud, kuid üldine taaskasutamise määr jääb veel kehtestatud eesmärgist madalamaks.

Jäätmeseaduse kohaselt liigitatakse mootorsõidukid ja nende komponendid probleemtoodeteks, kuna nende jäätmed võivad põhjustada ohtu inimeste tervisele, kahjustada keskkonda või tekitada olulisi keskkonnahäiringuid. Romusõidukite ja nende osade tekkekogused Saue valla haldusterritooriumil on viimase viie aasta jooksul olnud ebaühtlased ega ole näidanud selget kasvavat ega langevat trendi, jäädes vahemikku 477,3–775,0 tonni aastas.

Tabel 5. Saue vallas kogutud romusõidukid ning romusõidukite lammutamisel ja sõidukihooldusel tekkinud jäätmed aastatel 2020-2024 tonnides. Allikas: Keskkonnaagentuur.

Romusõidukid mitmesugustest liiklusvaldkondadest (sealhulgas liikurmasinad) ning romusõidukite lammutamisel ja sõidukihooldusel tekkinud jäätmed 16 01 (välja arvatud 16 01 03)	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Ettevõtted	494,1	454,2	401,8	494,1	663,2
Kodumajapidamistelt	164,3	106,4	75,5	149,0	111,8
Koguteke (sh kogutud)	658,4	560,6	477,3	643,1	775,0

Romusõiduk tuleb üle anda tootja või tootja volitatud esindaja määratud vastuvõtupunkti, sõiduki müügikohta või vanametalli kogumispunkti. Saue valla haldusterritooriumil tegutsevate autolammutus ja romusõidukite käitluskohtade keskkonnalubade kohta leiab infot keskkonnaotsuste infosüsteemist KOTKAS (https://kotkas.envir.ee/). Lisaks kohalikele käitluskohtadele on elanikel võimalus suunata romusõidukeid ka teistesse üle-eestilistesse vastuvõtukohtadesse, sealhulgas Kuusakoski võrgustikku.

3.4. Vanarehvid ning nende kogumis- ja käitlussüsteem

Vanarehvide kogumist ja edasist käitlemist reguleerib Vabariigi Valitsuse 17. juuni 2010. aasta määrus nr 80 „Rehvidest tekkinud jäätmete kogumise, tootjale tagastamise ning taaskasutamise või kõrvaldamise nõuded ja kord“. Määruse kohaselt lasub rehvitootjatel kohustus tagada kõigi kogutud vanarehvide ringlussevõtt või muu nõuetele vastav taaskasutamine.

Kasutusest kõrvaldatud autorehve saavad elanikud tasuta üle anda rehvide müügi ja vahetusega tegelevatele ettevõtetele. Lisaks on eraisikutel võimalus viia vanarehvid MTÜ Rehviringlus hallatavatesse kogumispunktidesse. Saue valla elanikele on vastavad vastuvõtukohad avatud nii Pääsküla ja Keila jäätmejaamas kui ka Saue linna jäätmete kogumispunktis, Kaasiku ja Riisipere aleviku jäätmeplatsil.

Riikliku jäätmestatistika põhjal on Saue vallas vanarehvide tekkekogus viimastel aastatel kasvavas trendis. Arvestades vanarehvide kogumise ja taaskasutamise süsteemi järkjärgulist arengut Eestis, võib pikemas perspektiivis eeldada rehvide ringlusse suunamise osakaalu suurenemist. Saue vallas Ääsmäe külas tegutseb rehvide taaskasutusega Wastedirect OÜ, mis sai keskkonnakaitseloa 2020. aastal ning uuendas seda 2024. aastal. Täpsemalt tegeleb ettevõte vanarehvide sorteerimise ja vanarehvidest ehitusplokkide tootmisega. Üldiselt ei ole vanarehvide osakaalu muutust Saue valla jäätmetekkes võimalik täpselt prognoosida.

Tabel 6. Saue vallas kogutud vanarehvid aastatel 2020-2024 tonnides. Allikas: Keskkonnaagentuur.

Vanarehvid - 16 01 03	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Ettevõtted	14,54	23,73	22,03	7,80	22,58
Kodumajapidamistelt	0,14	23,96	34,41	40,00	58,64
Koguteke (sh kogutud)	14,68	47,69	56,44	47,80	81,22

3.5. Põllumajandusplast ning selle kogumis- ja käitlussüsteem

Põllumajandusplastiks (kood 02 01 04) loetakse plastmaterjalid, mida kasutatakse põllumajanduses ja aianduses, sealhulgas silopallide pakkekiled ja kattekiled, kiletunnelid, kattevõrgud, plastnöörid ning muud samalaadse kasutusotstarbega plasttooted.

Põllumajandusplastist tekkivate jäätmete kogumise ja käitlemise korraldus on sätestatud Vabariigi Valitsuse 15. veebruari 2013. aasta määruses nr 30 „Põllumajandusplastist tekkinud jäätmete kogumise, tootjale tagastamise ning taaskasutamise või kõrvaldamise nõuded ja kord ning sihtarvud ja sihtarvude saavutamise tähtajad“. Määrusega on kehtestatud tootjavastutuse põhimõte, mille kohaselt lasub tootjal kohustus korraldada tema turule lastud põllumajandusplastist tekkinud jäätmete vastuvõtmine ja taaskasutamine.

Alates 1. jaanuarist 2013 peab tootja tagama põllumajandusplasti jäätmete kogumissüsteemi toimimise selliselt, et igas Eesti maakonnas oleks vähemalt üks vastuvõtukoht. Samuti peavad põllumajandusplasti müügikohad teavitama kasutajaid jäätmete tagastamise võimalustest ja asukohast.

Riikliku jäätmearuandluse kohaselt on Saue valla haldusterritooriumil põllumajandusplasti jäätmeid tekkinud ajavahemikul 2020–2024 vahemikus 2,7- 79,1 tonni. Kõik tekkinud põllumajandusplasti jäätmed on suunatud valla territooriumilt välja edasiseks käitlemiseks.

4 Tekstiilijäätmed ning selle kogumis- ja käitlussüsteem

Tabelis 7 on esitatud perioodi 2020-2024. aasta tekstiili ja rõivajäätmete teke. Nähtub, et teke on olnud madal ja ebaühtlane. Riikliku segaolmejäätmete sortimisuuringu tulemuste kohaselt on tekstiil ja rõivajäätmeid segaolmejäätmete hulgas ligikaudu 5%, st 2024. aastal 252 tonni. See viitab asjaolule, et elanikud ei kasuta tekstiili ja rõivaste üleandmise võimalusi.

Tabel 7. Tekstiili ja rõivajäätmete teke aastatel 2020-2024.

Aasta	2020	2021	2022	2023	2024
Tekstiilid (19 12 08)	0,0	0,0	8,9	23,5	0,0
Rõivad (20 01 10)	0,2	0,0	29,0	2,3	0,0
Tekstiilid (20 01 11)	6,4	10,6	3,4	17,4	10,4

5 Tervishoiu- ja veterinaarteenuste jäätmed

Tervishoiujäätmete all mõistetakse jäätmeid, mis tekivad inimeste ja loomade tervisega seotud teenuste osutamisel, sealhulgas ravil, hooldusel ja diagnostikal. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 1999/31/EÜ prügilate kohta keelab nakkusohtlike jäätmete ladestamise tavajäätmete prügilatesse, mistõttu tuleb neid käidelda eritingimustel.

Saue valla haldusterritooriumil tegutseb viis perearstiabi osutavat tervishoiuasutust: Saue Perearstikeskus, Laagri Perearstikeskuse Saue filiaal, Laagri Perearstikeskus, Nissi Perearstikeskus OÜ ja Turba Medicum. Nende kaudu on vallas kokku 12 perearstinimistut. Apteegiteenus on Saue vallas hästi kättesaadav – kokku tegutseb seitse apteeki, millest neli asuvad Laagri alevikus ning kolm Saue linnas. Hambaraviteenuseid pakutakse mitmes asulas, sealhulgas Saue linnas, Laagris ja Turbas.

Tervishoiu- ja veterinaarasutustel lasub kohustus kehtestada sisemised korrad tervishoiujäätmete liigiti kogumiseks ja edasiseks käitlemiseks. Jäätmed tuleb sortida ja pakendada nende tekkekohas ning hoiustada vastavas jäätmehoidlas kuni üleandmiseni nõuetekohast luba omavale jäätmekäitlusettevõttele. Aastatel 2020–2024 on tervishoiujäätmete kogused jäänud vahemikku 9,7- 24,3tonni aastas, jäätmeteke ei ole olnud kindla trendiga. Kõik tekkinud meditsiinilised riskijäätmed on viidud valla territooriumilt välja edasiseks

nõuetekohaseks käitlemiseks. Rahvastiku vananemisest ning jäätmekäitluse korralduse tõhustumisest tulenevalt võib edaspidi eeldada tervishoiuasutustes tekkivate jäätmete mõõdukat kasvu.

Loomahaiguste ennetamisel, uurimisel ja ravil tekkivad jäätmed (jäätmekood 18 02) kuuluvad samuti üleandmisele vastavat keskkonnaluba omavatele ettevõtetele ning neid käideldakse analoogselt inimtervishoius tekkivate jäätmetega. Jäätmearuandluse andmetel tekkis veterinaarteenustega seotud jäätmeid vaadeldaval perioodil Saue vallas vahemikus 0,05- 1,56 tonni ning ka need jäätmed suunati täielikult väljapoole valla haldusterritooriumi edasiseks käitlemiseks.

6 Koondandmed eriliigiliste jäätmete kogumisüsteemide osas

Tabel 8 annab ülevaate jäätmeliikide kaupa Saue valla haldusterritooriumil olemasolevatest jäätmete üleandmise võimalustest nende jäätmete osas, mille liigiti kogumine on kohustuslik vastavalt keskkonnaministri 3. juuni 2022. aasta määrusele nr 28.

Tabel 8. Eriliigiliste jäätmete olemasolevad kogumislahendused jäätmeliikide kaupa Saue vallas.

Jäätmeliik	Kogumissüsteem	Kirjeldus
Segaolmejäätmed (20 03 01)	Korraldatud jäätmevedu	Korraldatud jäätmeveo piirkonnaks on jäätmehoolduseeskirja alusel määratud terve valla territoorium
Paber ja kartong (20 01 01)	Korraldatud jäätmevedu, jäätmejaam, jäätmepunkt, avalikud paberi ja papi kogumiskonteinerid	Kui kinnistul puudub eraldi konteiner, tuleb paberit ja kartongi koguda liigiti, viies nimetatud jäätmed avalikku kogumiskonteinerisse, jäätmejaama või anda üle vedajale või jäätmekäitlejale. Tasuta vastuvõtt Pääsküla ja Keila jäätmejaamas ning Kaasiku küla ja Riisipere aleviku jäätmeplatsil.
Plastid (20 01 39)	Jäätmejaamad, -punkt ja -platsid	Tasuta vastuvõtt Pääsküla jäätmejaamas, Saue linna jäätmete kogumispunktis, Kaasiku ja Riisipere aleviku jäätmeplatsil.
Klaas (20 01 02)	Jäätmejaamad, -punkt ja -platsid	Tasuta vastuvõtt Saue linna jäätmete kogumispunktis, Kaasiku ja Riisipere aleviku jäätmeplatsil.
Metallid (20 01 40)	Jäätmejaamad	Tasuta vastuvõtt Pääsküla ja Keila jäätmejaamas
Biolagunevad aia- ja haljastujäätmed (20 02 01)	Korraldatud jäätmevedu, jäätmejaam ja kompostimine oma kinnistul	Jäätmete vedu toimub 01.04- 30.11. Vastuvõtt Pääsküla ja Keila jäätmejaamas. Keila jäätmejaamas kuni 0,6m^3 päevas tasuta. Eramajades toimub kohtkompostimine.
Biolagunevad köögi- ja sööklajäätmed (20 01 08)	Korraldatud jäätmevedu ja kompostimine oma kinnistul.	Juhul kui kohtkompostimise võimalus puudub, tuleb omada biolagunevate jäätmete konteinerit. Eramajades toimub kohtkompostimine
Bioloogiliselt mittelagunevad aia- ja haljastujäätmed (20 02 02, 20 02 03)	Jäätmejaamad	Tasuline vastuvõtt Pääsküla jäätmejaamas ja tasuta vastuvõtt Keila jäätmejaamas.
Pakendid (15 01)	Avalik konteinerpark Jäätmejaam, jäätmepunkt	Avalikud kogumiskohad, asukohad leitavad www.kuhuviia.ee Tasuta vastuvõtt Pääsküla ja Keila jäätmejaamas ning Kaasiku ja Riisipere jäätmeplatsil.
Pandipakendid	Kogumispunktid	Kogumisautomaadid kauplustes.
Puit (20 01 38)	Jäätmejaamad, jäätmeplats	Kaasiku jäätmepunktis võetakse vastu töödeldud ja ohtlikke aineid sisaldavat puitu kuni 5m^3 tasuta. Pääsküla jäätmejaamas on töötlemata puidu vastuvõtt tasuta ning töödeldud puidu vastuvõtt on tasuline. Keila jäätmejaamas on puidu vastuvõtt tasuline.

Tekstiil (20 01 10, 20 01 11)	Jäätmejaam, MTÜ Riidepunkt konteinerid, jäätmeplatsid	Saue jäätmeplatsidel on võimaldatud tasuta kasutuskõlbmatute tekstiilide üleandmine. Lisaks on kasutuskõlblike rõivaste, tekstiiltoodete ja mänguasjade üleandmiseks vallas 11 üleandmispunkti. Pääsküla jäätmejaamas on kasutuskõlbulike rõivaste vastuvõtt tasuta ning kasutuskõlbmatute rõivaste vastuvõtt on tasuline. Keila jäätmejaamas on rõivaste vastuvõtt tasuline.
Suurjäätmed (20 03 07)	Korraldatud jäätmevedu, jäätmejaamad ja -plats.	Korraldatud jäätmevedu 1 x kuus ettetellimisel, tasuta kuni 5m^3. Tasuta vastuvõtt Keila jäätmejaamas ja kuni 5m^3 Kaasiku jäätmeplatsil, Pääsküla jäätmejaamas tasuline. Jäätmeseaduse kohaselt peab üleandmisvõimalus olema 15 km kaugusel, mis on korraldatud jäätmeveoga tagatud.
Ravimijäätmed (20 01 32, 20 01 31*, 20 01 95*, 20 01 96*, 20 01 97*, 20 01 98*)	Jäätmejaamad, apteegid.	Tasuta vastuvõtt apteekides, jäätmejaamades ning jäätmeplatsidel.
Elektroonikajäätmed (20 01 34, 20 01 35*, 20 01 36)	Jäätmejaam Kogumispunktid Kogumisringid	Tasuta vastuvõtt Pääsküla ja Keila jäätmejaamas. Tasuta vastuvõtt Saue linna jäätmete kogumispunktis, Kaasiku ja Riisipere aleviku jäätmeplatsil. Iga-aastased elektroonikaromude kogumisringid.
Ohtlikud jäätmed (jäätmenimistu alajaotises 20 01 tärniga „*” tähistatud jäätmed) ning olmes tekkinud ohtlikke aineid sisaldavad või nendega saastunud pakendid jäätmekoodiga 15 01 10*	Jäätmejaamad, kogumispunktid, kogumisringid	Tasuta vastuvõtt teatud kogusteni Pääsküla ja Keila jäätmejaamas. Tasuta vastuvõtt Saue linna jäätmete kogumispunktis, Kaasiku ja Riisipere aleviku jäätmeplatsil. Iga-aastased ohtlike jäätmete kogumisringid ning eterniidi kogumisringid eelregistreerimise alusel.

7 Andmed suletud prügilate ning jääkreostusobjektide kohta

Saue valla territooriumil on 5 praeguseks suletud prügilat: Tuula prügila (suleti 12.06.2003), Rummu prügila, Turba prügila, Mustu prügila ja Haiba-Mõnuste prügila (suleti 31.12.2003).

Saue valla territooriumile jääb kaks riiklikult registreeritud jääkreostusobjekt. Ääsmäe külas asuva ning 273 427 ha paikneval Ääsmäe põhjaveereostuse (KKR kood JRA0000007) jääkreostuse likvideerimiseks ei ole meetmeid rakendatud, põhjavesi on reostunud tolueeniga, jääkreostusobjekt asub elutsoonis, kuigi reostus on lahjenenud on põhjavesi joogiks kõlbmatu. Jaanika külas asuv ning 7 000 ha laiuval Riisipere ABT (KKR kood JRA0000018) jääkreostusobjekt on väheses osas likvideeritud, territooriumil esineb pinnasereostus, mahutites ca 2 300 m^3 jääke ning põhjavesi lokaalselt tugevasti reostunud.

Lisa 4. Jäätmekava 2021-2026 tegevuskava ja eesmärkide täitmise analüüs

Saue valla territooriumil kehtis Saue valla ja Lääne-Harju valla ühine jäätmekava aastateks 2021–2026. Saue valla eelmise perioodi jäätmekava tegevuskava koondtabelis konkreetseid ja mõõdetavaid eesmärke ei ole seatud, kuid tegevuskava kirjeldatavates peatükkides on need kohati välja toodud. Eelneva perioodi jäätmekava tegevuskava täitmise ülevaade ja eesmärkide saavutamised on koondatud ja esitatud alljärgnevas tabelis. Tabelist on välja jäetud tegevused ja eesmärgid, mis on nimetatud või omistatavad Lääne-Harju vallale, nt „mererandade prügi koristamise aktsioonide korraldamine“.

Tabel 1. Jäätmekava 2021-2026 tegevuskava ja eesmärkide täitmise analüüs.

Jrk. Nr	Tegevus	Elluviimine
Jäätmehoolduse kavandamine ja planeerimine		
1.1	Jäätmehooldusеeskirja ajakohastamine riiklike õigusaktide muutumisel.	Saue Vallavolikogu on 28.12.2023 vastu võtnud määruse nr 26 „Saue valla jäätmehooldusеeskiri“, hetkel kehtib 08.01.2024 redaktsiooni. Jäätmehooldusеeskirja on alates eelmise jäätmekava koostamisest ajakohastatud. **Tegevus on täidetud.**
1.2	Kohalike õigusaktide ja arengudokumentide jooksev ülevaatamine ja ajakohastamine	Õigusaktid ja arengudokumendid on vajalikus mahus uuendatud. **Tegevus on täidetud.**
1.3	Uue kahetasandilise korraldatud jäätmeveo hanke korraldamine, sh vajadusel segapakendite kogumise hõlmamine korraldatud jäätmeveoga	Uus hange on teostatud. Jäätmevedu teostab AS Ragn-Sells. Saue valla jäätmehooldusеeskirja kohaselt korraldatud jäätmevedu kohaldatakse järgmistele jäätmenimistu jaotuskoodi 20 all loetletud olmejäätmete liikidele: 1) 20 03 01 – prügi (segaolmejäätmed); 2) 20 01 01 – paber ja kartong; 3) 20 01 08 – biolagunevad köögi- ja sööklajäätmed; 4) 20 02 01 – biolagunevad aia- ja haljastujäätmed; 5) 20 03 07 – suurjäätmed. **Tegevus on täidetud osaliselt.**
1.4	Kõikide jäätmetekitajate motiveerimine ja kohustamine liituda korraldatud jäätmeveoga	Jäätmevaldajad motiveeritakse ja kohustatakse liituma korraldatud jäätmeveoga pidevalt. **Tegevus on täidetud.**
Jäätmetekke vältimise ja vähendamise meetmed ja eesmärk		
2.1	Taaskasutuskeskuste/paranduskeskuste loomine koostöös teiste organisatsioonidega	Taaskasutuskeskust ega paranduskeskust ei ole loodud. **Tegevus on täitmata.**
2.2	Valdade koostöö tulemusel lahenduste väljatöötamine avalikes asutustes toidujäätmete vähendamiseks	Valdade vaheline koostöö on puudulik. **Tegevus on täitmata.**
2.3	Jäätmetekke vältimise ja vähendamise eesmärk loetakse täidetuks kui jäätmekava perioodi lõpuks ei ole kogutud olmejäätmete hulk ületanud 360 kg/in	Aasta 2024 andmete kohaselt on olmejäätmete kogus 282,4 kg/in kohta. Trend on perioodil olnud positiivne ning eelduslikult on sihttase saavutatud ka 2026 aasta andmetega. **Tegevus on täidetud.**
Jäätmehooldusrajatiste kavandamine		
3.1	Ühise jäätmejaama rajamiseks sobiva asukoha leidmine	Vallas puudub jäätmejaam, samuti ei ole loodud ühist jäätmejaama Lääne-Harju omavalitsusega. **Tegevus on täitmata.**
3.2	Riisipere ja Kaasiku jäätmeplatside rajamine	Jäätmeplatsid on rajatud ning püsivalt kasutuses. **Tegevus on täidetud.**
3.3	Kuuse L7 jäätmeplatsil olemasolevate paber ja papi, rõivaste, tekstiili, klaaspakendi ja patareide konteinerite täiendamine eriliigiliste konteineritega	Täiendavatele jäätmeliikide kogumiseks ei ole lisatud konteinereid. **Tegevus on täitmata.**

3.4	Sorteerimissüsteemide paigaldamine lasteaedadesse, koolidesse, valla hallatavatesse asutustesse ja võimalusel ettevõtetesse	Sorteerimissüsteeme on paigaldatud erinevates asutustes. **Tegevus on täidetud.**
3.5	Süvamahutite soetamise ja kasutamise propageerimine ning vastavate toetuste andmisega jätkamine	Süvamahutite paigaldamist toetatakse korterelamute haljastuse ja hoovide korrastamise toetuse raames. **Tegevus on täidetud.**
Jäätmete liigiti kogumise, sortimise, taaskasutamise ja ringlussevõtu arendamise meetmed ja eesmärgid		
4.1	Kalmistutel tekkivate aia- ja haljastusjäätmetele hooajalise kogumiskonteineri paigaldamine, vajadusel inventari uuendamine	Kalmistutel paiknevad ainult segaolmejäätmete konteinerid. **Tegevus on täitmata.**
4.2	Saue valla tiheasustusalade eramajapidamistele kompostrite soetamise toetuse võimaldamine	Keskkonnainvesteeringute Keskus SA toel (kodaniku omaosalusega) jagati 2023. aastal 200 kompostrit ja 2022. aastal 100 biojäätmete kogumiseks prügikonteinerid. **Tegevus on täidetud.**
4.3	Kompostimisväljaku(te) rajamine tiheasustusega ala(de)le	Kompostimisväljakud puuduvad. **Tegevus on täitmata.**
4.4	Pakendikonteinerite suuruse ja asukoha optimeerimine ja koostöö tegemine pakendiorganisatsioonidega	Pakendikonteinerite suuruse ja asukoha optimeerimine on olnud pidev, pakendijäätmeid on võimalik vabatahtliku teenusena üle anda ka tekkekohalt. **Tegevus on täidetud**
4.5	Koostöö tihendamine pakendiorganisatsioonidega võimaldamaks elanikel vabatahtlike pakendikonteinerite või pakendikottide hõlpsamat paigaldamist vähemalt valla tiheasustusega aladel	Pakendiorganisatsioonidega koostöö on olnud pidev ning avalik pakendipark kui ka pakendikoti teenus on edasi arenenud. **Tegevus on täidetud.**
4.6	Saue vallas koostöö tegemine TVO-ga vähendamaks tiheasustusega aladel avalikke pakendikonteinereid ning asendada need võimalusega koguda pakendijäätmed tekkekohal (pakendikotiteenus). Kasutada teenust nii eramajadel kui korterelamutel.	Koostöö TVO-ga toimub ja pakendikonteinerite arvu on kohendatud. **Tegevus on täidetud.**
4.7	Vabatahtlikust pakendijäätmete kogumisteenusest elanikkonna teavitamine.	Teavitustegevust on läbi viidud valla veebilehel, sotsiaalmediakanalites ja valla ajalehes. **Tegevus on täidetud**
4.8	Vähemalt üks kord aastas ohtlike jäätmete ja eterniidi kogumisringi korraldamine.	Iga aasta kevadel on toimunud Saue vallas jäätmete kogumisringid. Kogumisringide ajal on saanud Saue valla elanikud ära anda kodumajapidamises tekkivaid ohtlikke jäätmeid, velgedeta vanarehve, elektroonikajäätmeid ja eterniiti. **Tegevus on täidetud.**
4.9	Jäätmete liigiti kogumise, sortimise, taaskasutamise ja ringlussevõtu edendamise eesmärk loetakse täidetuks juhul, kui tabeli punktides 4.10 ja 4.11 seatud sihtarvud täidetakse aastaks 2026.	Sihttase on peaaegu saavutatud juba 2024 aasta andmetega, sihtarvude trend on olnud positiivne ning võib eeldada, et 2026 aasta andmetega eesmärk saavutatakse. **Tegevuse võib lugeda täidetuks.**
4.10	Liigiti kogutud olmejäätmete osakaal olmejäätmete kogumassist. Baastase 2019 - 39%, sihttase 2026 - 56%.	Liigiti kogutud olmejäätmete osakaal (arvestades olmejäätmete hulka ka pakendijäätmed) on 2024. aasta andmete kohaselt ligikaudu 54% (täpsemad selgitused lisas 3 peatükis 1.2). **Tegevuse võib lugeda täidetuks.**
4.11	Eriliigiliste pakendite osakaal kogu pakendijäätmetest. Baastase 2019 - 83%, sihttase 2026 - 87%.	2024 aasta andmete kohaselt on eriliigiliste pakendite osakaal kogu pakendijäätmetest 86,27%. **Tegevuse võib lugeda täidetuks.**

4.12	Jäätmete ladestamise vähendamise eesmärk loetakse täidetuks, kui aastaks 2026 on rakendatud korraldatud jäätmevedu kahetasandilisena, biojäätmed on endiselt hõlmatud korraldatud jäätmeveoga ning valdade koostöö tulemusena on loodud vähemalt üks kompostimisväljak aia- ja haljastujäätmetele, lisaks on mõlemas vallas kasutusele võetud kalmistujäätmete kogumiseks hooajalised konteinerid.	Korraldatud jäätmevedu ei ole kahetasandiline. Biojäätmed on korraldatud jäätmeveoga hõlmatud. Kompostimisväljakuid ei ole loodud, samuti ei ole paigaldatud aia- ja haljastusjäätmete konteinereid kalmistutele. **Tegevus on täidetud osaliselt.**
Elanikkonna keskkonnateadlikkuse tõstmine		
5.1	Valla veebilehe täiustamine ja haldamine jäätmealase teabe osas.	Jäätmealast infot uuendatakse pidevalt, info on aja- ja asjakohane. **Tegevus on täidetud.**
5.2	Jäätmeteemaliste artiklite avaldamine piirkondlikus lehes.	Artikleid avaldatakse vastavalt vajadusele ja uuenenud infole. Lisaks jagatakse palju riigi poolt tulnud teavitusi ja artikleid. **Tegevus on täidetud.**
5.3	Keskkonnateadliku tarbimise ja jäätmekäitluse põhimõtete tutvustamine läbi kampaaniate ning projektide läbiviimine.	Vallas on ellu viidud mitmeid valdkondlike projekte ja kampaaniaid. **Tegevus on täidetud.**
5.4	„Keskkonnasõbralikud sündmused“ infolehe lisamine valla kodulehele ning kord kvartalis piirkondlikusse ajalehte.	**Tegevus on täitmata.**
5.5	Sortimisalaste teabepäevade korraldamine koos sortimissüsteemide kasutuselevõtuga lasteaedades, koolides, valla hallatavates asutustes ja võimalusel ettevõtetes.	Koostöös TKO-dega korraldatakse vastavaid teabepäevasid. **Tegevus on täidetud.**
Jäätmehoolduse järelevalve		
6.1	Eraisikute ja ettevõtete jäätmekäitluse kontrollimine, vajadusel rikkujate vastutusele võtmine.	Jäätmekäitlust kontrollitakse suhtluses jäätmevedajaga ning lisaks teostatakse järelevalvetegevusi valla poole pöördutud teavituste alusel (regulaarset järelevalvet ei toimu, on ainult juhtumipõhine). **Tegevus on täidetud osaliselt.**
6.2	Jäätmevaldajate registri haldamine, täiendamine ja vajadusel tarkvara ajakohastamine.	Jäätmevaldajate register EVALD on ajakohane ja toimiv. **Tegevus on täidetud.**
6.3	Kontroll korraldatud jäätmeveoga liitumise üle.	Kontroll korraldatud jäätmeveoga liitumise üle toimub läbi jäätmevaldajate registri ning vajadusel suhtluses jäätmevedajaga. **Tegevus on täidetud.**
6.4	Ehitus- ja lammutusjäätmete jäätmeõiendi nõudmine ehitisele kasutusloa andmisel suuremamahuliste ehitiste puhul.	Jäätmeõiendit nõutakse vastavalt JHE § 29 lg-le 11 ehitiste lammutamiseks. Jäätmeõiendi nõudmine kasutusloa väljastamiseks ei ole seadusega kooskõlas ning seda pole ka eeskirjas nõutud, kuid jäätmeõiendi nõudmine järelevalve tegevusteks on asjakohane. **Tegevus on täidetud osaliselt.**
Prügistamise vältimise, vähendamise ja koristamise meetmed		
7.1	Maastikupilti kahjustavate hoonete lammutamine ja jääkreostusobjektide likvideerimine.	Maastikupilti kahjustavate hoonete lammutamine ja jääkreostusobjektide likvideerimine on olnud pidev töö. Alates 2021.aastast on lammutatud järgnevad objektid: 1. Kuuseheki tn 4a, Saue linn 2. Sireli tee 8, Haiba küla 3. Jaama tee 3, Turba alevik 4. Pargi pumbajaam, Kivitammi küla (pumbamaja) 5. Tehase tn 2A, Turba alevik, Kivitammi küla (pumbamaja) 6. Tähetorni ringtee 20, Munalaskme küla

		7. Tööstuse tn 9, Turba alevik (maakelder) 8. Tööstuse tn 29, Turba alevik (maalune amortiseerunud veemahuti) **Tegevus on täidetud.**
7.2	Korterelamute haljastuse ja hoovide korrastamise toetuse andmine ja elamistingimuste parendamise toetuse andmine.	Toetusega jätkatakse. **Tegevus on täidetud.**
7.3	Omavoliliste prügimahapanekukohtade pidev likvideerimine.	Jäätmete mahapaneku kohad on munitsipaalmaal pidevalt kõrvaldatud. Erakinnistutel vastutab jäätmete eemaldamise eest maaomanik juhul, kui rikkumise toimepanijat ei ole võimalik tuvastada. **Tegevus on täidetud.**
7.4	Prügistamise vähendamise ja koristamise eesmärk loetakse täidetuks kui aastaks 2026 on omavalitsuses lammutatud maastikupilti kahjustatavaid hooneid, iga-aastaselt on korraldatud omavoliliste prügi mahapanekukohtade koristamisi ning jätkub haljastuse ja hoovide korrastamise toetamise traditsioon.	**Tegevus on täidetud.**
Muud tegevused		
8.1	Koostöö naaberomavalitsustega jäätmemajanduses.	Kasutatakse Keila ja Pääsküla jäätmejaama teenuseid. **Tegevus on täidetud.**